

[Sundhedsministeren]

opfyldt. Der er således tale om et forslag af rent teknisk karakter, idet de enkelte EF-retsakter på sædvanlig vis vil blive underkastet den gængse danske beslutningsprocedure.

Idet jeg henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale det til Folketingets velvillige behandling.

Indenrigsministeren (Thór Pedersen):

Jeg tillader mig herved for det høje Folketing at fremsætte:

Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.
(Lovforslag nr. L 183).

Forslaget er udarbejdet efter de samme retningslinjer som det forslag, jeg fremsatte for Folketinget den 4. oktober 1989, og som blev vedtaget af Folketinget ved 3. behandling den 31. oktober 1989. Det nu fremsatte forslag omfatter i alt 911 personer.

I lighed med i tidligere år er det min hensigt senere i folketingsåret at fremsætte forslag om meddelelse af dansk indfødsret til yderligere et antal personer.

Med disse ord anbefaler jeg lovforslaget til det høje Folketings velvillige og hurtige behandling.

Skriftlig redegørelse:

Sundhedsministerens redegørelse af 7/2 90 om biomedicinsk forskning og etik.
(Redegørelse nr. R 10).

Sundhedsministeren (Ester Larsen):*Indledning*

I denne redegørelse skal jeg forsøge at fremlægge nogle principielle synspunkter om emnet biomedicinsk forskning og etik og den regulering, vi bør have på dette felt.

Jeg tror, de fleste i dette Ting vil give mig ret i, at det er vidtspændende og komplicerede problemer, vi her har med at gøre. De er dagsaktuelle, hvilket vi kan se af den meget levende offentlige debat, men de har også en historisk dimension, som faktisk rækker langt tilbage.

I den vestlige verden har vi tradition for at sætte viden og forskning højt. Den europæiske kultur er vel kendetegnet ved, at den i sig rum-

mer en grænseoverskridende tendens. Ser vi på vore kulturelle rødder, ja, så har vi jo hentet kraft fra tre forskellige hovedkilder.

Grækerne har lært os at stræbe efter klarhed og erkendelse, romerne har bibragt os en praktisk indstilling til omverdenen, og fra jødedom og kristendom har vi lært, at Gud har skabt verden som virkefelt for mennesket. Den europæiske kultur har ved sammenfletningen af disse kulturer opnået en helt speciel indre dynamik. Sammensmeltningen af de tre kulturer var tilendebragt i middelalderen. Og et af resultaterne af denne sammensmeltning blev, at den europæiske kultur har en iboende trang til hele tiden at forsøge at trænge dybere ind i det ukendte.

Det er et træk ved vores kultur, som vi traditionelt altid har været stolte af og tilfredse med. Vi har altid ment, at udvikling var et gode, for udvikling betød nye opdagelser, fremskridt, bedre tider, som igen betød større lykke. Denne positive holdning til videnskaben har vi haft lige siden renæssancen, og det vil sige i 500 år, så man må nok sige, at den har været sejlivet. Men nu er vi kommet til et vendepunkt, nu er vi begyndt at tvivle.

Når vi er begyndt at tvivle – eller ryste på hånden – er det, fordi videnskaben og forskningen har bragt os så vidt, at vi må spørge os selv, om det grundlæggende er sådan, at alt, hvad der teknologisk kan lade sig gøre, også ender med at blive gjort, eller der er viden og kundskaber, vi ikke ønsker at gøre brug af. Hvem skal i givet fald sætte grænserne? Og hvor skal de drages?

Min egen holdning er den, at vi nøje bør overveje hvert eneste skridt, vi tager. Meget af den spændende fremtidslæsning, vi slugte som børn og unge – »science fiction« – er for længst blevet en del af dagligdagen. Men ikke alt. Vi har ikke frembragt menneskelige hybrider, dvs. individer med arvemasse fra både mennesker og andre arter. Vi har heller ikke anvendt kloning til systematisk fremstilling af ensartede kopier af et individ. Men vi har passeret 1984. Heldigvis er den verden, som bogen »1984« (skrevet i 1948) beskriver, ikke ganske vores, her i 1990. Men en del er, og mere vil være muligt i fremtiden. »Fagre ny verden« er ikke helt utopi, men det er vores afgørelse, om vi magter at tage det bedste – og lade det ligge, vi ikke synes om. Teknikken er en god tjener, men mennesket skal være herren.

[Sundhedsministeren]

Vi står over for at afveje fordele og ulemper ved brug af forskningsresultater og viden og at drage grænserne i overensstemmelse med de normer, som vi ønsker respekteret.

Samtidig vil jeg godt understrege vigtigheden af, at vi her i landet erkender, at det er vort ansvar at sætte grænserne i Danmark. I andre lande drøfter man også disse spørgsmål. Videnskab og forskning er internationale. Vi skal både lære af og bidrage til den internationale forskning. Men det er ikke ensbetydende med, at vi skal underlægges andres grænsedragning. Normer og værdier for menneskelig udfoldelse er afhængige af tradition, kultur og udvikling. Vore normer skal sætte grænserne her i landet.

Det er også væsentligt, at forskningens mål og midler tages op i den offentlige debat. Det er væsentligt, at befolkningen aktivt tager del i debatten, og at læger og forskere ser det som en vigtig opgave at være med i denne proces. Det er væsentligt, at vi informeres på en sådan måde, at vi ikke blot tager udviklingen til efterretning, men danner os en mening om den.

Jeg ser således hovedproblemet på dette felt i at finde en fornuftig balance – grænsedragning – mellem den forskning, vi gerne vil have, og den omgang med menneskeligt liv, som vi vender os bort fra. Vi er nok fælles om gerne at ville have fremskridt, men ikke for enhver pris.

Der er to elementer i dette, som for mig er vigtige. Det ene er, at vi ikke i en forståelig stræben efter et mål kommer til at indføre systemer, der er så snærende og restriktive, at de bliver skadelige for de fremskridt, vi gerne vil have. Mit udgangspunkt er *ikke*, at biomedicinsk forskning er negativ og skadelig. Mit udgangspunkt er, at forskningen er værdifuld og uundværlig. Vi skal ikke lave systemer, der har til formål – eller faktisk får den virkning – at gøre det umuligt for forskerne at løse de opgaver, vi ønsker skal løses. Sagt på en anden måde: Til at drive forskning hører frihed, for uden frihed får vi ikke udviklet lysten og evnen til at gå nye veje.

Det betyder omvendt – og det er det andet element – at vi må opbygge et system, vi kan have tillid til er effektivt og velfungerende. Der er således et dobbelt ansvar her: Forskerne må vide, at deres frihed ikke er ubegrænset, at forskningsfrihed ikke betyder, at alt er tilladt. Samtidig må de systemer, vi bygger op, være af en sådan kvalitet, at vi kan have tillid til, at de faktisk

bevirker, at forskningen drives frit, ansvarsbevidst og i overensstemmelse med de grænser, som vi ønsker draget. Det er den balance, jeg gerne vil prøve at opnå, og som jeg håber at vi i fællesskab kan finde midler til at virkeliggøre.

»Status«

Der er 2 konkrete grunde til denne redegørelse. Den ene er, at det forskningsstop, der i sin tid blev indført i § 4, stk. 2, i loven om Det Ethiske Råd, skal tages op til revision i denne samling. Den anden er, at vi i den senere tid har modtaget 3 publikationer, der har betydning for denne revision.

Det er:

- Det Ethiske Råds redegørelse »Beskyttelse af menneskelige kønsceller, befrugtede æg, fosteranlæg og fostre«,
- Det Ethiske Råds debatoplæg om et kontrolorgan og
- betænkningen »Forskning på mennesket«, som i efteråret 1989 blev afgivet af det såkaldte forsøgsudvalg. Udvalget blev nedsat af min forgænger med det formål at undersøge behovet for lovgivning på det område, der i dag dækkes af de videnskabetiske komiteer.

Om end rådets redegørelse og »forsøgsudvalgets« betænkning i princippet omhandler forskellige emner, er de dog så nøje forbundet, at de må behandles samlet. Alene spørgsmålet om et godkendelses- og kontrolorgan indicerer dette.

Jeg tror imidlertid ikke, at det vil være muligt at gennemarbejde det foreliggende materiale på forsvarlig måde i denne samling. Og egentlig er det vel heller ikke ønskeligt.

Der er et klart behov for, at den offentlige debat, som disse publikationer forhåbentlig giver anledning til, får rimelig tid til at udfolde sig. Det vil der ikke være mulighed for, hvis der stiles mod en samlet løsning, før Folketinget tager på sommerferie.

Dernæst vil en løsning uundgåeligt berøre de videnskabetiske komiteer, som nu er nykonstituerede i amtskommunerne. Det kræver derfor grundige forberedelser, hvis det skal undgås, at noget slås i stykker, som gerne skulle bevares.

Det betyder på den anden side, at der må findes en midlertidig løsning med hensyn til revisionsbestemmelsen i loven om Det Ethiske Råd. Jeg agter derfor at fremsætte et forslag til lov

[Sundhedsministeren]

om forlængelse af moratoriet i § 4, stk. 2, med ét år. På denne måde bliver der i løbet af 1990-91 tid til at finde frem til en samlet og forhåbentlig tilfredsstillende, holdbar løsning.

I denne forbindelse vil jeg godt berøre den intense debat, der på det seneste har udfoldet sig omkring et forsøg i Århus. Her fik nogle forskere accept fra Den Centrale Videnskabsetiske Komité til at anvende cellemateriale fra døde fostre, bl.a. til implantering i rotter. Formålet med forsøget har været at udbygge vores beskedne viden om to alvorlige lidelser: Parkinsons syge og Alzheimers sygdom, der tilsammen rammer ca. 25.000 mennesker i dette land.

Debatten om dette projekt viser tydeligt, at forskningens iboende trang til dybere erkendelse på områder, hvor der anvendes tidligt menneskeligt cellemateriale, har fået mange til at sætte spørgsmålstegn ved de etiske aspekter af denne forskning. Da jeg som nævnt nu lægger op til en udskydelse af en lovgivning på området, har jeg følt det nødvendigt at understrege vigtigheden af, at komitèsystemet er lydøret og viser stor ansvarlighed over for befolkningens følelser på dette område. I et brev til Den Centrale Videnskabsetiske Komité har jeg derfor indskærpet:

- at forsøg, der omhandler væv fra døde fostre, indtil en lovgivning er gennemført, bør forelægges for både en regional og den centrale komité,
- at det sikres, at deltagelse er fuldstændig frivillig,
- at samtykket forudsætter såvel skriftlig som mundtlig information samt nødvendig betænkningstid, og
- at deltagelsen i forsøget ikke på nogen måde har indflydelse på beslutningen om at få foretaget abortindgrebet.

Følges denne henstilling af forskerverdenen, er det mit håb, at den kommende debat i højere grad vil komme til at dreje sig om de væsentlige og overordnede principper ved det, vi skal træffe beslutning om, og i mindre grad om enkeltprojekters lodighed.

Jeg vil i øvrigt gerne medvirke til, at vi til efteråret får et så godt grundlag som muligt for vore drøftelser. En mulig start kunne være, at undervisnings- og forskningsministeren og jeg inden åbningen af Folketinget arrangerer et seminar med Forskningsudvalget, Sundhedsudvalget og Udvalget vedrørende Det Ethiske Råd.

Her kunne vi fremlægge og drøfte hovedtankerne bag en samlet løsning.

Det videnskabsetiske komitèsystem

Det videnskabsetiske komitèsystem har i mange henseender udført et stort og prisværdigt stykke arbejde. For nu mere end 10 år siden blev der taget initiativ til at oprette 7 regionale og én central videnskabsetisk komité med ligelig repræsentation af forskere og lægfolk.

Systemet har siden sin start behandlet et stadig stigende antal sager, i dag omkring 2.000 forskningsprojekter på årsbasis. Stigningen er ikke kun udtryk for en øget forskningsaktivitet. Den er også udtryk for, at komitèsystemet takket være en stor indsats er »slået igennem« i forskerverdenen.

Det er min opfattelse, at komitèsystemet har skabt sikkerhed og orden på et ellers ureguleret område. Og takket være dette initiativ og medlemmernes levende engagement er der banet vej for, at vi med en lovgivning på området vil kunne nå langt.

I øvrigt vil jeg minde om, at Danmark i kraft af det etablerede komitèsystem er placeret i forreste række i international sammenhæng, når det gælder om at underkaste den biomedicinske forskning en etisk vurdering.

Lovgives der i overensstemmelse med de principper, der er udstukket i forsøgsudvalgets betænkning, vil vi kunne til at »stå i spidsen«. I betænkningen foreslås det, at komitèsystemet lovfæstes, og der lægges i øvrigt op til en styrkelse af systemet på en række punkter. Det gælder f.eks. pligten til at anmelde biomedicinske forsøg til en regional komité og komiteernes opfølgende virksomhed og ændrede sammensætning. Samtidig indeholder betænkningen nogle principper for de regionale komiteers bedømmelse af forskningsprojekter. De væsentligste elementer er naturligvis risikoafvejningen og kravene til information og samtykke.

Principperne for et lovforslag

Med hensyn til de principielle synspunkter for en samlet løsning vil jeg om det rent organisatoriske fremhæve to forhold:

For det første er jeg af den opfattelse, at vi bør ende med at have *ét* system, der bedømmer biomedicinske forskningsprojekter. Det gælder, hvad enten de udføres på levende perso-

[Sundhedsministeren]

ner, på befrugtede menneskelige æg og fostre eller på afdøde. Et sådant system skal hvile på lov. Det ligger i øvrigt helt på linie med oplæggene fra forsøgsudvalget og Det Etske Råd.

For det andet finder jeg, at et sådant system skal bestå af regionale komiteer og én central komité. Både forskere og lægfolk skal være repræsenteret i disse komiteer ud fra det grundsynspunkt, at en etisk bedømmelse af projekterne ikke kan begrænses til rent faglige problemstillinger. Samtidig er det vigtigt, at bedømmelsen foregår på grundlag af en pålidelig vurdering af det faglige indhold. Det er af afgørende betydning, at *både* forskere og befolkningen kan have tillid til systemet. For at sikre dette vil en beskeden overvægt af lægfolk være ønskelig tillige med ligelig kønsfordeling.

Jeg har hæftet mig ved, at der er en vis modstrid mellem Det Etske Råds debatoplæg om et kontrolorgan og »forsøgsudvalget«s forslag vedrørende de regionale komiteers placering. Det Etske Råd lægger megen vægt på uafhængighed og kan derfor ikke støtte en placering under amtskommunerne. »Forsøgsudvalget« foreslår derimod komiteerne gjort til en del af den almindelige amtskommunale myndigheds- og forvaltningsstruktur.

Erfaringerne fra komitésystemets virke understreger efter min opfattelse ikke noget uafhængighedskrav. Komiteerne har bevist, at de kan bedømme forskningsprojekter uden nogen form for amtskommunal indblanding. Samtidig har man kunnet drage nytte og fordele af sekretariaternes placering i de amtskommunale sygehusforvaltninger.

Den biomedicinske forskning er dybt integreret i sundhedsvæsenets almindelig virke. Det politiske og juridiske ansvar for vort sundhedsvæsen er placeret hos amtsrådene. Og jeg har svært ved at se, at man kan forene den struktur, rådet foreslår, med en opretholdelse af dette system. Der er snarere behov for klare regler på området, således at der bliver »genemsigtighed« i systemet.

Jeg har også hæftet mig ved, at både Det Etske Råd og »forsøgsudvalget« peger på de problemer, der kan opstå på det centrale niveau ved en lovfæstelse af en central videnskabetisk komité. Det er klart, at der i et vist omfang kan blive tale om overlappende kompetencer, når vi centralt får to organer, der hver for sig virker normdannende på forskningen og har informerende opgaver over for offentligheden.

På den anden side er det vigtigt at være opmærksom på forskelligheden i de to organers opgaver. Det ene – komitésystemet – behandler primært konkrete forskningsprojekter, det andet har rådgivende, informerende og debatskabende funktioner. Spørgsmålet er derfor, om ikke det er klogt at se tiden lidt an. Det Etske Råds funktionsperiode har endnu været ret kort, og omvendt vil en lovfæstelse af et komité-system være en nydannelse. Det er nok hensigtsmæssigt at indhøste nogle erfaringer, før vi foretager ændringer. Jeg er nærmest stemt for at nøjes med, at der fastlægges en vis konsultationsforpligtelse i de to love. F.eks. kunne formænd og næstformænd i de to organer have gensidig observatørstatus. Det ville give nogle erfaringer, der kan arbejdes videre med.

Jeg er betænkelig ved Det Etske Råds forslag om, at Den Centrale Komité skal udpeges ligesom rådets medlemmer, dvs. af ministeren og Udvalget vedrørende Det Etske Råd. Hvis man fulgte dette forslag, ville man i realiteten bevæge sig ind på andre folketingsudvalgs områder, nemlig Sundhedsudvalgets og Forskningsudvalgets. Dertil kommer, at vi skal være opmærksomme på, at grænserne mellem den udøvende og den lovgivende magt ikke bliver for flydende.

Endelig vil jeg pege på, at en forudsætning for, at Den Centrale Komité overhovedet vil kunne koordinere arbejdet i de regionale komiteer og fastsætte retningslinier og rådgive disse, er et vist personsammenfald. Det betyder naturligvis ikke, at et medlem kan deltage i behandlingen af en sag, der har været behandlet i den regionale komité, som han/hun er medlem af. Sådan er forholdene heller ikke i dag. Det har Den Centrale Komité taget højde for gennem sin forretningsorden.

Så meget om det organisatoriske, dvs. om midlerne. Nok så vigtige er jo målene: hvor er det, vi gerne vil hen, når det gælder forholdet mellem den biomedicinske forskning, patienter og forsøgspersoner samt offentligheden? Her ligger rådets redegørelse og »forsøgsudvalget«s betænkning egentlig ganske tæt på hinanden. Der er forskel i den måde, hvorpå de afgrænser videnskabelige forsøg fra de såkaldte behandlingsforsøg. Det må vi vende tilbage til, men bortset fra det ser jeg egentlig ikke de store principielle forskelle.

[Sundhedsministeren]

Der er enighed om nødvendigheden af en egentlig anmeldelsespligt og om det ønskelige i en vis opfølgning fra komitésystemet. Der er ligeledes enighed om, at der er behov for, at forskningens udviklingsretning gøres til genstand for offentlig debat, og at der er behov for grundig information.

Der er naturligvis også enighed om, at forskningen må ske med respekt for patienters og raske forsøgspersoners integritet. Forsøgsudvalget er kommet med et godt oplæg hertil, nemlig om ved lov at fastslå nogle hovedprincipper for bedømmelsen af projekterne. Det gælder f.eks.:

- vurderingen af de risici, der kan være forbundet med projektets gennemførelse for patienter og raske forsøgspersoner,
- den mundtlige og skriftlige information, som skal gives, og som en nydannelse
- kravet om, at samtykke til at deltage i et forskningsprojekt skal gives skriftligt.

Også på dette punkt kan jeg tilslutte mig »forsøgsudvalget«s forslag.

Særligt om forsøg på befrugtede menneskelige æg m.v.

Ser vi specielt på spørgsmålet om forsøg på befrugtede menneskelige æg, så er dette alene behandlet i Det Ethiske Råds publikation. Jeg har bemærket, at et flertal i rådet – på visse betingelser – går ind for en vis forsøgsadgang. Netop her må vi udnytte den tid, som forlængelsen af moratoriet giver os, til omhyggeligt at diskutere og vurdere, hvor langt vi skal gå.

I tiden, der ligger foran os, må vi således igennem samtaler om de etiske grænser, vi skal sætte omkring forskningen. Det er svære afvejninger, vi står over for. Ingen kan med sikkerhed vide, hvad den rigtige afgørelse er. Når det drejer sig om etik, kan ingen påberåbe sig at være ekspert. Vi er alle ligeberettigede samtalepartnere. Vi bør også alle føle os forpligtede til at tage del i disse samtaler. Det vil være forkert alene at overlade problemet til folketingspolitikere. De afgørelser, der til sin tid skal træffes, skulle gerne være en afspejling af befolkningens etiske opfattelse. Ingen af os har vist helt færdige synspunkter. Men vore holdninger og opfattelser finder nok bedst deres form i åbne, alvorlige samtaler.

Den første sag på dagsordenen var:

1) Spørgsmål til ministre:

Spm. nr. S 458

1) Til *sundhedsministeren* af:

Birgitte Husmark (SF):

»Mener ministeren, at det er i overensstemmelse med den daværende sundhedsministers svar af 22. november 1989 på spørgsmål nr. S 216, når overenskomstansatte chauffører på Serum instituttet den 31. januar i år har modtaget deres opsigelse »på baggrund af privatisering af opgaverne i eksternt transport«?»

Birgitte Husmark (SF):

Når jeg har stillet dette spørgsmål, er det for at få kastet lys over, hvordan privatiseringen fungerer i praksis – den privatisering, som er en konsekvens af regeringens finanslovsaftale bl.a. med Fremskridtspartiet. I sit svar den 22. november 1989 sagde den daværende sundhedsminister, at der ikke var truffet nogen endelig beslutning om privatisering af Statens Serum instituts eksterne transport, og der blev videre sagt:

»En endelig afklaring afventer netop en undersøgelse af de økonomiske konsekvenser af forslaget gennemførelse samt en drøftelse med bl.a. personalerepræsentanterne ved det næste hovedsamarbejdsudvalgs møde den 29. november.«

Det er på denne baggrund, jeg gerne vil spørge: Er det sket?

Sundhedsministeren (Ester Larsen):

Den daværende sundhedsminister oplyste i sit svar i Folketinget den 22. november 1989, at Statens Serum instituts direktion overvejede at lade det eksterne transportområde overgå til privat betjening. Det blev endvidere oplyst, at en endelig afklaring afventede en undersøgelse af de økonomiske konsekvenser af forslaget gennemførelse samt en drøftelse med bl.a. personalerepræsentanterne.

Undersøgelsen af de økonomiske konsekvenser har vist, at der ved en delvis privatisering af det eksterne transportområde på årsbasis kan opnås en besparelse i størrelsesordenen 600.000–700.000 kr. Denne omlægning indebærer bortfald af fire chaufførstillinger. En

[Sundhedsministeren]

chauffør har selv sagt op, og det har derfor været nødvendigt pr. 31. januar 1990 at opsigte tre chauffører. Forinden beslutningen om delvis privatisering på det eksterne transportområde blev truffet, har direktionens plan været drøftet både med det berørte personale og i samarbejdsudvalget.

Da direktionen har undersøgt de økonomiske konsekvenser af en privatisering af det eksterne transportområde samt drøftet planen med såvel personalerepræsentanter som det berørte personale, finder jeg, at direktionens handlemåde er i fuld overensstemmelse med den daværende sundhedsministers svar i Folketinget den 22. november 1989.

Birgitte Husmark (SF):

Jeg vil gerne spørge, om jeg ikke har ret i, at sagen har været på hovedsamarbejdsudvalgets dagsorden, og endvidere, om de beregninger, som måtte foreligge, ikke har været forelagt i skriftlig form på det lokalsamarbejdsudvalgs-møde, som man indkaldte til uden varsel og uden dagsorden, så vidt jeg er orienteret.

Sundhedsministeren (Ester Larsen):

Sagen har været forelagt i hovedsamarbejdsudvalget. Om den har været forelagt i skriftlig form, er jeg ikke i stand til at svare på på nuværende tidspunkt.

Birgitte Husmark (SF):

Jeg er lidt forvirret over sundhedsministerens oplysninger, for jeg har referater fra hovedsamarbejdsudvalget, hvor man på det af den tidligere sundhedsminister nævnte møde i hvert fald ikke har haft det på dagsordenen. Så har der været et ekstraordinært møde, hvor det for så vidt angår dagsordenen heller ikke har været nævnt, hvorefter der står, at det næste møde vil finde sted i marts. Ud af disse papirer kan man i hvert fald ikke se, at sagen har været drøftet på hovedsamarbejdsudvalgmødet, og jeg ved ikke, hvordan ministeren kan se, at sagen har været drøftet på et lokalsamarbejds-møde i en dagsordensfastsat form.

Sundhedsministeren (Ester Larsen):

Det er oplyst over for mig, at sagen har været behandlet, og jeg vil vende nærmere tilbage til det i skriftlig form.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 468

2) Til indenrigsministeren af:

Hjortnæs (S):

»Finder ministeren, at grundlovens bestemmelser er til hinder for, at der indgås eksklusiv-aftaler på arbejdsmarkedet, og at forenings-medlemmer via deres kontingent kommer til at betale til formål og aktiviteter, som de ikke er tilhængere af?«

Skriftlig begrundelse

I forbindelse med den i offentligheden meget omtalte sag, hvor HT's bestyrelse besluttede at forflytte Thomas Jørgensen, har ministeren og flere kommunalpolitikere udtalt sig til offentligheden på en måde, der skaber tvivl om indholdet og rækkevidden af de bestemmelser i grundloven, som vedrører den personlige friheds ukrænkelighed og organisationsfriheden.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Baggrunden for dette spørgsmål og de øvrige spørgsmål, der er stillet til mig i dag, er HT-sagen om Thomas Jørgensen. Jeg vil derfor indlede med at fastslå, hvad Thomas Jørgensen-sagen drejer sig om.

Sagen vedrører spørgsmålet om, hvorvidt de ansattes organisationsmæssige tilhørsforhold kan indgå i grundlaget for en beslutning om flytning af en medarbejder til et andet arbejdssted. Det vil sige, at sagen vedrører spørgsmålet om, hvorvidt de ansattes organisationsmæssige tilhørsforhold er den offentlige arbejdsgiver uvedkommende.

Svaret herpå er klart, at det er et uvedkommende hensyn. Der gælder særlige begrænsninger for en offentlig myndighed, som ikke gælder for private, og det burde jo ikke være en overraskelse for spørgeren.

Det foreliggende spørgsmål og de øvrige spørgsmål, der er stillet, vedrører ikke offentlige myndigheder, men private foreninger og organisationer. Spørgsmålene har derfor ingen sammenhæng med HT-sagen.

I spørgsmål nr. S 468 spørges der, om grundlovens bestemmelser er til hinder for eksklusiv-aftaler eller til hinder for, at foreningsmedlemmer via deres kontingent betaler til formål og aktiviteter, som de ikke er tilhængere af.

[Indenrigsministeren]

Mit svar er, at grundlovens bestemmelser ikke indeholder sådanne forbud. For det offentlige arbejdsmarked gælder der imidlertid den helt basale lighedsgrundsætning, som er til hinder for eksklusivaftaler.

Hjortnæs (S):

Jeg vil gerne takke ministeren for et præcist og korrekt svar, og hermed har vi altså også fået ministerens bekræftelse på, at grundlovens bestemmelse om den personlige friheds ukrænkelighed alene vedrører friheden til at færdes i normal kontakt med omverdenen, og at grundlovens bestemmelse om foreningsfrihed alene vedrører retten til at etablere foreninger. Jeg går ud fra, at jeg må tolke ministerens svar ved denne præcisering.

Jeg tror, det er nødvendigt med denne præcisering, fordi ministeren jo igen og igen med sine udtalelser har skabt tvivl om rækkevidden af disse bestemmelser, og så kan jeg vel håbe på, at vi nu ikke længere skal høre ministeren og nogle af hans partifæller bruge grundloven som argument for at ytre sig i den føromtalt HT-sag.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 467

3) Til *indenrigsministeren* af:

Hjortnæs (S):

»Kan ministeren oplyse, hvor mange landsdækkende foreninger og organisationer der praktiserer tvungent medlemskab?«

Skriftlig begrundelse

Med baggrund i den debat, som HT-sagen har affødt, er det af interesse at få oplyst, hvor mange og hvilke landsdækkende organisationer der praktiserer tvungent medlemskab.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Til dette spørgsmål om antallet af landsdækkende foreninger og organisationer, der praktiserer tvungent medlemskab, må jeg svare, at jeg ikke umiddelbart er bekendt med sådanne. Men da der i begrundelsen for spørgsmålet udtrykkeligt er henvist til HT-sagen, vil jeg gerne præcisere, at der ikke er tvungent medlemskab i SiD i den forstand, at HT-chauffører ikke har

kunnet melde sig ud, for det er jo det, de rent faktisk har gjort.

Hjortnæs (S):

Disse spørgsmål er ikke stillet for at komme i polemik med ministeren om HT-sagen. De er stillet for at få nogle ting sat på plads, som det er nødvendigt at få sat på plads på grund af den forvirring, ministeren har skabt med baggrund i de udtalelser, ministeren er fremkommet med i HT-sagen.

Men situationen er jo den – og det går jeg ud fra at ministeren ved – at en læge ikke kan fungere som læge uden at være medlem af en lægeforening, at en advokat skal være medlem af Advokatrådet, at en apoteker på grund af bevilningssystemet også er tvungent medlem af Danmarks Apotekerforening, og at ingeniører, arkitekter og andre højt uddannede grupper i praksis også er »tvungne« medlemmer af deres organisationer. Man kan ikke dyrke brevduesport i Danmark uden at være medlem af en brevdueforening og dermed medlem af De Danske Brevdueforeninger. Man er mange steder tvungent medlem af den lokale grundejerforening, og hvis flertallet i foreningen bestemmer det, er man også medlem af en regional organisation, eventuelt en landsdækkende organisation. Man kan ikke bo i et almennyttigt boligselskab uden at være medlem af en boligforening og dermed medlem af Boligforeningernes Landsforbund. Og sådan kunne jeg faktisk blive ved.

Jeg vil gerne sige til ministeren, at det set på den baggrund vel ikke er urimeligt, at de, der søger beskæftigelse på en bestemt arbejdsplads, påtvinges et medlemskab af den forening, der har lavet overenskomsten.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Jeg vil gerne sige til hr. Hjortnæs, at det naturligvis er rigtigt, at der er områder, hvor der er tvungent medlemskab, men det er sikret ved lov. Det er sikret ved lov! Det gælder advokaters medlemskab af Advokatsamfundet, som i øvrigt ikke er en faglig sammenslutning, men en disciplinær myndighed. Læger behøver ikke at være medlemmer af Den Danske Lægeforening. Læger på sygehuse kan frit vælge, om de vil være organiserede eller de ikke vil være organiserede. Man kan også praktisere som læge uden at være medlem af Den Danske Lægeforening, og det er der også læger der gør.

[Indenrigsministeren]

Jeg er stadig ikke bekendt med, at der er områder, hvor man – bortset fra dér, hvor det er lovfæstet – praktiserer tvungent medlemskab. Det er muligt, at det eksisterer, i anførelsestegn, men så bør man også komme de anførelsestegn til livs.

Hjortnæs (S):

Det var et overraskende svar, for det kan jo kun tolkes på den måde, at ministeren ikke er bekendt med, at tvungent medlemskab og eksklusivaftaler er noget ganske almindeligt i vores demokratiske samfundssystem.

Men det er selvfølgelig i sig selv interessant, at ministeren og hans partifæller hele tiden igen og igen fokuserer på den offentlige sektor og siger, der er særlige regler for den offentlige sektor, og fokuserer på den organiserede fagbevægelse. For det siger jo noget om, at ministeren er klart ude i et ideologisk ærinde, og at hykleriet for så vidt angår indenrigsministeren og hans meningsfæller ingen grænser har.

Risgaard Knudsen (S):

Jeg står her med et blad, der har navnet Fagligt Alternativ, og det er blad nr. 1 for januar kvartal i indeværende år.

Ifølge en omtale i dette blad har jeg noteret mig, at ministeren i november måned har haft et møde bl.a. med en advokat, hr. Popp-Madsen, og jeg forstår, at denne advokat og indenrigsministeren har været inde i drøftelser om, hvordan man kunne blande sig i et overenskomstforhold mellem to overenskomstparter.

Jeg har endvidere noteret mig, at ministeren og denne advokat, hr. Popp-Madsen, var enige om, at man igen skulle træffes under et nyt møde i begyndelsen af indeværende år, og jeg vil gerne spørge ministeren, om dette møde har været afholdt, og – i bekræftende fald – hvad man så har drøftet under dette møde.

Jeg tror, Folketinget vil være interesseret i at blive orienteret herom.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Hr. Hjortnæs taler om ideologi og politik, og jeg er enig i, at det er det, hr. Hjortnæs praktiserer – i hvert tilfælde politik – for sagens indhold er jo ganske klart: Når det gælder det offentlige arbejdsområde, er der forbud mod eksklusivaftaler som følge af den generelle lighedsgrund-sætning. Det gav jeg udtryk for i mit første svar på spørgsmål nr. S 468.

Jeg sagde også, at det ikke gælder for det private arbejdsmarked. Det, jeg har beskæftiget mig med, og som ministeriet har udtalt sig om, det er alene vilkår på en offentlig arbejdsplads. Og hvis det er ideologi, at man skal overholde loven, synes jeg, det er en ideologisk fane, alle i Folketinget burde hæve meget højt.

Hr. Risgaard Knudsen henviser til et møde, jeg har haft med en advokat, hr. Popp-Madsen. Det er rigtigt, at der har på dette møde været spurgt, hvordan man kunne sikre, at kommunale myndigheder overholdt loven, og det er også rigtigt, at der har været talt om et efterfølgende møde i år, men det møde har ikke været afholdt, og derfor er jeg ikke i stand til at fortælle Folketinget, hvad vi har talt om.

Hjortnæs (S):

Vi har fået slået fast allerede gennem de svar, der er afgivet, at grundloven ikke under nogen omstændigheder kan bruges som argumentation for at vende sig imod tvungent medlemskab og eksklusivitet. Vi har også, forhåbentlig da, fået slået fast – jeg må vel tolke ministerens seneste svar på den måde – at tvungent medlemskab og eksklusivaftaler er almindelige i vort demokratiske samfundssystem.

Jeg vil derfor spørge ministeren: Da eksklusivaftaler er såre almindelige på det private arbejdsmarked, er ministerens holdning så den, at sådanne aftaler burde forbydes ved lov?

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Indtil videre ligger der åbenbart et fantastisk stort arbejde med at gøre det klart for alle medlemmer af Folketinget, at den lov, der gælder, skal overholdes, og at den lov omfatter forbud mod eksklusivaftaler i den offentlige sektor. Så i første omgang vil jeg bruge megen tid på at gøre det forhold helt klart også for spørgeren.

I det omfang, det er muligt efterfølgende at tage del i en debat om forbud mod eksklusivbestemmelser på det private arbejdsmarked, deltager jeg også meget gerne i en sådan debat, men det er ikke som indenrigsminister; det vil være som politiker eller som medlem af Folketinget.

Hjortnæs (S):

Jeg synes, det var et interessant svar. Ministeren har ret i, at der er en lov, som forbyder eksklusivaftaler for det offentlige arbejdsmarked.

[Hjortnæs]

Ministeren erkender, at en sådan lov ikke eksisterer for det private arbejdsmarked. Ministeren ved, at denne lov bliver overholdt på det offentlige arbejdsmarked. Der er for så vidt ikke noget problem.

Der opstår noget uro rundt omkring på grund af forskellige enkeltpersoners optræden i andre sammenhænge, men det har ikke noget med denne problemstilling at gøre; den lov bliver respekteret og overholdt overalt i den offentlige sektor.

Derfor er det interessant, at ministeren her faktisk og reelt erkender, at han ingen planer har om at gribe ind over for det omfattende net af eksklusivaftaler, der findes på det private arbejdsmarked.

Det skal jeg ikke bebrejde ministeren – det ville være uklogt at gøre det – men jeg synes, det er interessant at notere sig, at det forholder sig sådan.

Risgaard Knudsen (S):

Affødt af ministerens sidste replik vil jeg stille ministeren følgende spørgsmål: Ministeren er vel af den opfattelse, at ministeren – så længe ministeren er minister – kun kan ytre sig som minister og ikke som privatperson?

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Hr. Hjortnæs spørger, om jeg vil gribe ind over for eksklusivaftaler på det private arbejdsmarked. I forretningsordenens § 20, stk. 1, står der helt klart, at man skal rette sit spørgsmål til vedkommende minister. Og hvis man diskuterer eksklusivbestemmelser på det private arbejdsmarked med en minister i regeringen, må det være med arbejdsministeren.

Det er også et svar til hr. Risgaard Knudsen: I Folketinget udtaler jeg mig som indenrigsminister, privat kan jeg udtale mig som så meget andet, både over for min kone og min mor.

Risgaard Knudsen (S):

Vil det sige, at man ikke altid har sikkerhed for, når ministeren udtaler sig uden for Christiansborg, at det er som indenrigsminister, ministeren udtaler sig? Jeg vil tro, at statsministeren også vil være interesseret i at få et klart svar på det spørgsmål.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Når jeg diskuterer plantevækst i min have,

udtaler jeg mig som indehaver af den pågældende ejendom og ikke som indenrigsminister.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 469

Til *indenrigsministeren* af:

Hjortnæs (S):

»Hvorledes vurderer ministeren den form for tvang og eksklusivitet, der praktiseres inden for dansk landbrug?«

Skriftlig begrundelse

Bl.a. inden for mælkesektoren er produktionen centralt dirigeret og konkurrencefri.

Ifølge gældende lov tvangsopkræves produktionsafgifter til formål og aktiviteter, der alene er fastsat af landbrugets organisationer.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Efter min vurdering kan man ikke tale om tvang eller eksklusivitet i dansk landbrug. Den enkelte landmand afgør selv, i hvilken forening han ønsker at være medlem eller ikke være medlem.

Hjortnæs (S):

Jeg går ud fra, at alle mælkeproducenter er tvunget til at levere mælk til et mejeri, der er tilsluttet Mejeriernes Fællesorganisation. Jeg er ikke bekendt med, at der er nogen, der står udenfor. Afregningsprisen er mig bekendt fastsat centralt. Der er reelt ingen konkurrence, som der var engang.

Forleden kunne man læse i dagbladet Børsen, at Mejeriernes Fællesorganisation havde ydet 800.000 kr. i støtte til partiet Venstre. Herved er mange landmænd tvunget til at yde tilskud til et parti, som de ikke sympatiserer med.

Ved lov er alle svineproducenter tvunget til at betale en produktionsafgift, der går til landbrugets organisationer. En del af de ejendoms-skatte, landbruget betaler, refunderes som tilskud til landbrugets organisationer – igen en tvangsordning, som ingen kan frigøre sig for.

På den baggrund vil jeg gerne prøve endnu en gang at spørge ministeren, om han ikke synes, at alle disse tvangsforanstaltninger bør afvikles.

Bjørn Poulsen (SF):

Jeg håber, at ministeren har læst Jyllands-Posten i dag, hvor forsiden af erhvervs- og økonomitillægget har en forholdsvis interessant udtalelse fra sekretariatschefen i De Danske Landboforeninger, nemlig at man fra det hold – dvs. toppen af dansk landbrug – opfordrer alle deres lokalforeninger til ikke at give service til landmænd, der ikke er medlemmer af en landboforening.

Når vi nu ved, at dele af den service betales af offentlige tilskud, kunne jeg godt tænke mig at høre ministerens mening om den slags udtalelser og den slags arbejde, som her gøres fra ledelsen af en af de danske landbrugsorganisationer.

Ole Bernt Henriksen (KF):

Vil ministeren bekræfte, at landmænd er forpligtet til at levere mælk til deres mejeri og dyr til deres slagteri i deres egenskab af andelshavere med økonomiske forpligtelser, der kan have karakter af fælles pantehæftelse?

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Det er svar til hr. Hjortnæs om tvangsforanstaltninger: Mig bekendt står det enhver landmand frit for, hvilke produkter man ønsker at dyrke. Der er problemer i forbindelse med kvoteordninger for mælkeproduktion, men i princippet er den enkelte landmand frit stillet med hensyn til valg af produktion. Der er byrder i forbindelse med afgifter, der er miljøudgifter, der er ejendomsskatter; det er også rigtigt, at der er afgifter i produktionsleddet for svin.

Jeg synes, det er meget ønskeligt, at man fjerner mange af byrderne, ikke mindst ejendomsskatterne – så kunne man også fjerne de promillefonde, der er en følge af dele af ejendomsbeskatningen til amterne – men jeg anerkender ikke principielt, at der er tale om tvangsforanstaltninger derudover. Man vælger selv sit tilhørsforhold.

I øvrigt må jeg igen sige, at hvis hr. Hjortnæs ønsker et egentlig uddybende svar, hører det hjemme under landbrugsministerens ressort.

Hr. Bjørn Poulsen spørger igen, hvordan landbruget skal yde service til sine medlemmer i bestemte foreninger. Det skal jeg ikke blande mig i. Jeg går ud fra, at alle foreninger ønsker at behandle medlemmerne godt og i øvrigt også at behandle ikkemedlemmer lige så godt, hvor der

overhovedet er tale om berøringsflader. Men der er ikke noget krav til at være i bestemte foreninger. Man kan godt danne sin egen producentforening. Man kan også få tilskud til konsulentansættelse i en nystartet producentforening startet af utilfredse. De muligheder eksisterer også.

Det er også et svar til hr. Ole Bernt Henriksen, der spørger, om man er forpligtet til at levere mælk eller animalsk produktion bestemte steder. Ja, kun dér, hvor man selv har indgået en aftale om det, f.eks. i forbindelse med et andelsbevis til et slagteri eller et mejeri, men selv hr. Hjortnæs kunne såmænd få lov at erhverve et mejeri og producere mælkeprodukter, hvis man ellers kunne overholde de hygiejniske krav.

Hjortnæs (S):

Det er noget sniksnak. Jeg havde ikke forventet et særlig præcist svar, og det fik jeg da heller ikke. Hvis nogen havde håbet, at ministeren skulle tage afstand fra disse tvangsforanstaltninger inden for dansk landbrug, har det nok været lidt naivt. Det vil ministeren selvfølgelig ikke, selv om det principelt også vedrører den enkeltes frihed.

Hvis ministeren evnede at se og vurdere sine egne udtalelser i HT-sagen i et perspektiv, ville han have været langt mere forsigtig. Skal der være lidt sammenhæng i det, ministeren siger i den ene og den anden forbindelse, burde ministeren være lige så kritisk over for tvang og eksklusivitet inden for landbruget som inden for dansk fagbevægelse. Det kan ministeren af gode grunde – specielt politiske grunde – ikke være, og dermed har vi andre også god ret til at betegne ministeren som aldeles useriøs.

Kunne ministeren så derfor ikke spare os for flere uheldige og i virkeligheden også konflikt-skabende svar og reaktioner i den løbende konflikt, vi for øjeblikket har? Jeg spørger.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Jamen så må jeg sige i anledning af det useriøse, at det er hr. Hjortnæs, der blander mælkeproduktion og produktion af svinekød sammen med ansættelsesforhold i HT.

Hjortnæs (S):

Nej, jeg taler om tvangsforanstaltninger og eksklusivitet, og de findes, som jeg allerede har

[Hjortnæs]

sagt det, meget vidt udbredt i vores demokratiske samfundssystem.

Sluttelig vil jeg gerne spørge ministeren, hvordan han reflekterer på sin partifælle landbrugsrådspræsident Hans O. Kjeldsens udtalelser forleden, hvor denne jo viste en klarere forståelse for nødvendigheden af, at man har et fælles ansvar og nogle fælles forpligtelser.

Hans O. Kjeldsen sagde: Når landbruget argumenterer for opkrævning af produktionsafgifter ved lov, er det for at sikre, at alle producer solidarisk bidrager til finansieringen af en lang række fælles opgaver.

Hvis man nu førte det over til HT-sagen, som ministeren jo hele tiden gerne vil tale om, kunne man lige så godt anvende denne argumentation i HT-sagen: Når Thomas Jørgensens kollegaer argumenterer for, at Thomas Jørgensen skal være medlem af SiD, er det for at sikre, at han sammen med alle andre bidrager solidarisk til finansieringen af de fælles opgaver. Har ministeren slet ikke forståelse for det synspunkt?

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Problemet er ikke, hvad ministeren har forståelse for, men hvad spørgeren forstår. HT-sagen drejer sig om at håndhæve gældende lov; i gældende lov er der frihed, og derfor håndhæver vi frihedsbestemmelsen. I de eksempler, som kan trækkes frem med hensyn til produktionsafgifter, må vi sige, at der kan være afgifter, der er bundet ved lov, og det kan give anledning til en diskussion om, hvorvidt man skal håndhæve den lov eller man bør ændre loven.

Mit personlige synspunkt er, at det bør være frit for alle, hvad de vil betale til, og det kan udmærket knyttes sammen med, at man fjerner nogle byrder, som modsvarer det, man i øvrigt betaler til; f.eks. kan en ophævelse af promillefonde modsvares af, at man fjerner ejendoms-katten for landbrugsvejendomme.

Jeg vil meget gerne politisk diskutere indholdet af de erhvervsvilkår, vi byder dansk landbrug, men det hører ikke hjemme i en diskussion om HT.

Hjortnæs (S):

Jo, det handler i allerhøjeste grad om ministerens forståelse eller mangel på forståelse, for ministeren har jo netop ved sine aktiviteter i HT-konflikten skabt en total forvirring om, hvad dette her egentlig handler om. Og ministe-

ren gør alt, hvad han kan, for at lægge røgslør over, at eksklusivitet og tvungent medlemskab er en ganske almindelig foreteelse i vores demokratiske samfundssystem.

Formålet med disse spørgsmål har simpelt hen været at afdække det hykleri, som ministeren er eksponent for.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Jeg forstår ganske klart på hr. Hjortnæs, at det har skabt forvirring – det kan jeg tydeligt høre. Det har skabt utrolig forvirring, at der er en minister, der tillader sig at håndhæve, hvad der er lov og ret i dette land – til og med den minister, der har pligt til at påse, at love overholdes. Tænk, at man overhovedet kan tage det alvorligt. Det kan jeg godt se har skabt nogen forvirring hos spørgeren, men det må jeg så leve med.

Hjortnæs (S):

Nu vil det altså vise sig, når domstolene har talt, hvor megen baggrund ministeren har for at udtrykke sig sådan, som han har gjort her.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Spm. nr. S 466

5) Til *indenrigsministeren* af:

Hjortnæs (S):

»Mener ministeren, at medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening og af landbrugets organisationer bør fritages for at betale bidrag til de politiske partier, som de ikke sympatiserer med?«

Skriftlig begrundelse

Det er almindelig kendt, at Dansk Arbejdsgiverforening og landbrugets organisationer yder økonomisk tilskud, bl.a. til Det Konservative Folkeparti og Venstre, Danmarks Liberale Parti.

Man må gå ud fra, at flere medlemmer af de nævnte organisationer ikke ønsker at yde bidrag til de pågældende partier.

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Mit svar på det stillede spørgsmål er, at for min skyld kan alle private foreninger og personer give alt det i tilskud til politiske partier, de

[Indenrigsministeren]

vil, og de kan helt lade være med at give tilskud. Hvis en forening, man er medlem af, giver tilskud til partier eller formål, som man ikke er enig i, kan man naturligvis melde sig ud af foreningen. Det gælder selvfølgelig både for arbejdsgivere og for lønmodtagere.

Hjortnæs (S):

Det er jo lige præcis det, man ikke kan. Det er lige præcis det, vi har været igennem, at der er tvungent medlemskab. De, der er mælkeproducenter i Danmark, kan ikke melde sig ud. Sådan er det, hr. minister. Mælkeproducenterne må acceptere, at de via Mejeriernes Fællesorganisation yder kontant bidrag til partiet Venstre. Alle, som på den ene eller den anden måde er tvunget til at betale produktionsafgifter, ejendomsskatter, ved, at pengene går ind i landbrugets kasser, og at de kanaliseres ud i bidrag til politiske partier. Alle ved, at elforbrugerne i dette land kommer til at yde bidrag til politiske partier, fordi kraftværkerne er medlem af Dansk Arbejdsgiverforening.

Derfor er situationen altså den, at man også med baggrund i det forslag, der nu kommer frem, og som bygger på en aftale mellem regeringen og Socialdemokratiet, må stille det spørgsmål: Hvordan kan man sikre sig, at medlemmerne af Dansk Arbejdsgiverforening og af landbrugets organisationer på samme måde som medlemmerne af de faglige organisationer fritages for at betale bidrag til de politiske partier, som de ikke sympatiserer med?

Leif Hermann (SF):

Ministerens betragtninger er interessante, men der er ikke megen logik i dem. Under besvarelsen af et tidligere spørgsmål sagde ministeren, at det skam var fuldstændig lovligt her i landet at indgå eksklusivaftaler på det private arbejdsmarked. Og selv om ministeren ikke er arbejdsminister, er svaret jo korrekt.

Så siger ministeren, at man i øvrigt, hvis man er utilfreds med, at der er nogle, der giver penge til bestemte politiske partier, bare kan melde sig ud af den pågældende organisation. Det kan man jo altså ikke, hvis der er eksklusivaftale på området.

Så vil jeg gerne spørge ministeren: Vil ministeren opretholde den betragtning, at man også på områder, hvor der er eksklusivaftaler, bare kan melde sig ud uden konsekvenser?

Risgaard Knudsen (S):

Skal ministerens svar forstås på den måde, at regeringen er uenig med den konservative hr. Rønholt, der forleden her i Tinget meget stærkt præciserede, at i landbruget er de enkelte uden indflydelse på, hvordan deres bidrag bruges?

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Jeg forstår på hr. Hjortnæs, at hr. Hjortnæs er utilfreds med den måde, dele af ejendoms-skatteerne anvendes og formidles på, og jeg må sige, at det kan jeg såmænd også gerne være, og derfor kunne vi i fællesskab stille forslag om, at man fjernede ejendomsskatteerne, så var det problem løst.

Hr. Leif Hermann spørger til eksklusivbestemmelserne, om man kan melde sig ud. Jeg forklarede i mit svar til hr. Hjortnæs, at der ikke er forbud imod eksklusivaftaler på det private arbejdsmarked. Sådan er det nu engang.

Så blev jeg spurgt om, hvad jeg mener. Jeg mener, at det burde være en ret for alle at kunne melde sig ud af en forening. De foreninger, hr. Hjortnæs har nævnt inden for landbrugets område, behøver man ikke at være medlem af for at producere.

For at gøre det helt forståeligt: Jeg er en meget stor jordbesidder med en bedrift på 7 tønder land. Jeg kan for så vidt godt i morgen købe en ko og producere mælk til mig selv uden at være medlem af nogen forening. Det afgør jeg helt selv.

Hr. Risgaard Knudsen spørger, om regeringen er enig med hr. Rønholt i landbrugspolitiske spørgsmål. Jeg mener, det rigtige må være, at hr. Risgaard Knudsen stiller spørgsmålet til den minister, der i regeringen svarer på spørgsmål vedrørende landbrug.

Hjortnæs (S):

Det er temmelig trist, at ministeren afleverer nogle svar af den karakter, som det sker her.

Situationen er den, som jeg var inde på før, at fordi tingene nu engang praktiseres sådan, som de gør, så er tvungent medlemskab og eksklusivitet – enten direkte via aftaler eller via lov eller indirekte – ganske almindelige foreteelser i det danske samfund. Det eksisterer altså inden for landbruget, det eksisterer inden for Arbejdsgiverforeningen, og ministeren ved det.

Nu står vi så over for den situation, at vi skal vedtage en lovgivning, der går ud på at fritage

[Hjortnæs]

de enkelte medlemmer af sådanne organisationer for at betale bidrag til de politiske partier, som de ikke sympatiserer med. Men i landbruget tager man af beholdningen eller af det løbende driftsbudget, og man posterer beløbet som en samlet post, som har noget med fagligt, politisk arbejde at gøre.

Hvordan skal det enkelte medlem eller bidragsyder kunne sikre sig, at hans kontingent eller indbetaling ikke går til politiske partier, som han ikke vil støtte? Jeg forstod, at ministeren kun vil producere til sig selv; det er ikke det, der er interessant, det interessante er de egentlige mælkeproducenter i Danmark. Hvordan skal de sikre sig mod at komme til at yde tilskud til politiske partier via Mejeriernes Fællesorganisation?

Det er ikke irrelevante spørgsmål, det er spørgsmål, som i allerhøjeste grad er relevante, og som har sin baggrund i ministerens holdning og de udtalelser, ministeren ved forskellige lejligheder er fremkommet med.

Erik Holst (S):

Som elforbruger har man lidt svært ved at vælge en anden elleverandør end den, der tilfældigvis leverer strømmen dér, hvor man bor. Og når nu den, der leverer strømmen, er medlem af Dansk Arbejdsgiverforening og Dansk Arbejdsgiverforening yder et bidrag til et parti, som jeg ikke sympatiserer med, hvorledes vil ministeren så anbefale mig at sikre min frihed i fremtiden, hvordan skal jeg reagere over for Arbejdsgiverforeningen, over for elværket, og er der mulighed for at praktisere en anden form for aktivitet for mig, når jeg kun kan aftage strøm fra et elværk, der ligger dér, hvor jeg nu bor?

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Af hr. Hjortnæs' spørgsmål om tvangsbidrag kunne man ligesom udlede, at man på landbrugets område anvender tvangsbidrag til at give støtte til politiske partier.

Jeg må sige, at jeg deler ikke den opfattelse, at det er tvangsbidrag, at det ikke er noget, man – om jeg så må sige – kan vælge sig ud af ved ikke at deltage i en forening. For jeg går ikke ud fra, at hr. Hjortnæs mener, at de bidrag, der fremkommer over promillefondene, anvendes til støtte til politiske partier, for så er det en påstand, som hr. Hjortnæs må dokumentere.

Hr. Erik Holst spørger om problemerne med elforsyningen. Jeg går ud fra, at vi også her kan være enige om, at det ikke umiddelbart hører hjemme under Indenrigsministeriets område at diskutere tilslutningen til el. Men principielt har hr. Erik Holst mulighed for slet ikke at aftage el og om muligt etablere sin egen elforsyning. Det er faktisk lovligt både med sol og vind og anden form for drivmiddel, så her er der altså frihed.

Hjortnæs (S):

Jeg har gjort et behjertet forsøg på at få lidt sammenhæng i ministerens måde at håndtere disse problemer på. Jeg kan ikke sige, at det er lykkedes, men det ville også være forkert at hævde, at det var noget, jeg havde forventet.

Jeg må konstatere, at ministeren er ude i et politisk ærinde. Det forventer jeg ikke ministeren vil bekræfte her.

Men da jeg skal stille et spørgsmål, vil jeg alligevel spørge: Vil ministeren bekræfte, at han reelt er ude i et politisk ærinde?

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Jeg vil gerne bekræfte, at jeg er ude i det politiske ærinde at håndhæve min embedspligt, nemlig dér, hvor Indenrigsministeriet har tilsynspligten med at påse, at der ikke træffes ulovlige beslutninger i amtsråd eller de virksomheder, som amtsrådene driver. Det er konkret det, sagen drejer sig om.

Hvis der overhovedet er tale om kritik af de svar, der er givet på spørgsmålene, mener jeg, man må kritisere spørgsmålene, der i det væsentlige vedrører produktion af animalske produkter, og det er svært umiddelbart at se sammenhængen mellem produktion af animalske produkter og de vilkår, man byder ansatte på en offentlig arbejdsplads.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Skriftligt besvarede spørgsmål:**Første næstformand (Henning Rasmussen):**

Fra de pågældende ministre er modtaget skriftlige svar på spørgsmål stillet af følgende medlemmer af Folketinget:

Jette Pors: spm. nr. S 225

[Første næstformand]

Kirsten Jacobsen: spm. nr. S 335, 401 og 402
 Birgitte Husmark: spm. nr. S 372
 Holger K. Nielsen: spm. nr. S 376
 Kaj Poulsen: spm. nr. S 387
 Graversen: spm. nr. S 392
 Jens Thoft: spm. nr. S 393, 404 og 405
 Erling Christensen: spm. nr. S 397
 Klaus Hækkerup: spm. nr. S 399 og 400
 Ingerlise Koefoed: spm. nr. S 403
 Ole Espersen: spm. nr. S 406
 Behnke: spm. nr. S 408-410
 Tove Niemann: spm. nr. S 412
 Kofod-Svendsen: spm. nr. S 415.

Spm. nr. S 225

Til *undervisnings- og forskningsministeren*
 (22/11 89) af:

Jette Pors (CD):

»Vil ministeren oplyse, hvorfor der endnu ikke er skabt finansielt grundlag for at etablere skolefritidsordninger ved de private grundskoler?«

Begrundelse

Inden for privatskolesektoren eksisterer der i dag en del skoler med fritidsskoleordninger, men de bliver alle overvejende finansieret gennem forældrebetaling. Sammenholdt med de besparelser, dette må medføre i den sociale sektor, kan det undre, at der endnu ikke er skabt et finansielt grundlag for sådanne skolefritidsordninger for de private grundskoler, som i forvejen er økonomisk hårdt trængt med indførelsen af den forlængede barselorlov, ændringen af arbejdsgiverperioden fra 5 til 13 uger og nedsættelse af arbejdstiden uden nogen form for økonomisk kompensation.

Svar (31/1 90):

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Fritidstilbud til skolebørn er et kommunalt anliggende, der overvejende har været løst gennem fritidshjem og -klubber og nu også skolefritidsordninger. Frie Grundskolers Fællesråd har rejst det stadig mere påtrængende problem for mig, at kommunerne ikke er villige til at give økonomisk støtte til skolefritidsordninger på private grundskoler. Jeg har derfor bedt det netop nedsatte tilskudsudvalg for de frie

grundskoler om at inddrage skolefritidsordninger i deres analyse.

Spm. nr. S 335

Til *justitsministeren* (4/1 90) af:

Kirsten Jacobsen (FP):

»Vil ministeren tage initiativ til, at herboende udenlandske statsborgere omgående udvises, såfremt de bliver dømt for at overtræde udlændingeloven (ulovlig indsmugling af andre udlændinge)?«

Begrundelse

Det virker krænkende på retsopfattelsen, hvis det ikke er forbundet med øjeblikkelig udvisning ulovligt, ofte mod betaling, at medvirke til menneskesmugling.

For at komme de mange ulovlige indvandring til livs er det nødvendigt, at der tages hårdt fat på bagmændene. Jyllands-Posten kunne forleden berette om en person med dansk asyl, som to gange var dømt for mod betaling at have smuglet andre udlændinge over den danske grænse. Nu var han taget for tredje gang. Det er helt uacceptabelt, at vedkommende ikke allerede er udvist.

Svar (31/1 90):

Justitsministeren (Engell):

Efter bestemmelsen i udlændingelovens (lovbekendtgørelse nr. 462 af 26. juni 1987) § 59, stk. 3, straffes den, der forsætligt bistår en udlænding med ulovligt at indrejse eller opholde sig her i landet, med bøde, hæfte eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

Efter bestemmelsen i udlændingelovens § 49 er det domstolene, der i forbindelse med straffesagen træffer bestemmelse om, hvorvidt en udlænding, der er dømt for et strafbart forhold, skal udvises med indrejseforbud.

Afgørelsen om, hvorvidt udvisning i et sådant tilfælde skal ske, træffes efter bestemmelserne i udlændingelovens §§ 22-24, jf. § 26.

Princippet i disse bestemmelser er, at jo længere tid en udlænding har opholdt sig her i landet, desto bedre er den pågældende beskyttet mod udvisning. I denne vurdering indgår karakteren af den begåede kriminalitet, således at jo grovere kriminalitet der er begået, desto større er muligheden for udvisning.

[Justitsministeren]

Udlændinge med opholdstilladelse efter udlændingelovens §§ 7-8 (flygtninge) er ifølge udlændingelovens § 22 tillagt særlig beskyttelse mod udvisning og er ligestillet med udlændinge, der med henblik på varigt ophold har opholdt sig i mere end 7 år i Danmark.

Om betingelserne for at træffe bestemmelse om udvisning i det enkelte tilfælde er opfyldt, afhænger således af en konkret vurdering inden for de angivne rammer af de foreliggende oplysninger.

Udlændingelovens udvisningsbestemmelser blev gjort til genstand for en indgående drøftelse i betænkningen fra udlændingeutvalget og igen ved Folketingets behandling af udlændingeloven i 1983. Således blev der ved Retsudvalgets behandling af loven fremsat ikke mindre end 18 ændringsforslag vedrørende udvisningsbestemmelserne.

Behandlingen i Folketinget resulterede i, at et bredt flertal vedtog de regler, som i dag er gældende.

Blandt andet under henvisning til de indgående drøftelser i 1983 og det brede flertal, som dengang stod bag de nævnte bestemmelser om udvisning, har jeg ikke på nuværende tidspunkt planer om at foreslå udvisningsbestemmelserne ændret, hverken i den ene eller den anden retning.

Spm. nr. S 372

Til statsministeren (16/1 90) af:

Birgitte Husmark (SF):

»Kan statsministeren bekræfte, at statsministeren ikke agter at rejse de tidligere Thulearbejderes erstatningssag i henhold til NATO Status of Forces Agreement (SOFA)?«

Svar (25/1 90):

Statsministeren (Poul Schlüter):

På nuværende tidspunkt er det ikke fastslået, om der eksisterer et erstatningskrav, og i givet fald mod hvem et sådant krav kan rettes.

Hvis det imidlertid senere måtte blive fastslået, at de pågældende arbejdere har et erstatningskrav mod den danske stat, kan NATO-statusoverenskomsten (SOFA) eventuelt give Danmark adgang til over for USA at kræve refusion på 75 pct. af det beløb, som den danske stat måtte blive forpligtet til at betale til Thulearbejderne.

Hvis et erstatningskrav måtte blive fastslået over for den danske stat, vil regeringen naturligvis undersøge, i hvilket omfang der er mulighed for at kræve refusion, og i givet fald tage stilling til, om et sådant krav skal fremsættes.

Spm. nr. S 376

Til industriministeren (16/1 90) af:

Holger K. Nielsen (SF):

»Vil ministeren lade udarbejde en redegørelse, som samlet belyser konsekvenserne bl.a. for forbrugerne af den stærke koncentration, som i øjeblikket finder sted inden for ejendomsmæglerbranchen?«

Begrundelse

Ejendomsmæglerbranchen undergår i denne tid store forandringer. Finansielle aktører som realkreditinstitutter, forsikringsselskaber og banker er gået aktivt ind i ejendomsmæglerbranchen med opkøb og sammenlægninger i ejendoms-kæder.

I lyset af den nye realkreditlov og sparekasselov samt den fremtidige banklovgivning kan der forventes en udvikling hen imod finansielle supermarkeder, hvor skellet mellem de forskellige arbejdsområder bliver udvisket samtidig med, at der opstår afhængighed mellem dem. Hvis en kunde skal have solgt sit hus gennem en bestemt ejendomsmægler, forpligtes han samtidig til at bruge et bestemt realkreditinstitut, et bestemt forsikringsselskab, en bestemt bank etc.

En sådan afhængighedsgørelse svækker forbrugernes valgmuligheder. Koncentrationen inden for ejendomsmæglerbranchen forventes samtidig at medføre betragtelige salærstigninger.

Der er derfor al mulig grund til at få et samlet overblik over konsekvenserne af denne udvikling.

Den tidligere industriminister tilkendegav i et svar på spørgsmål nr. S 38 fra undertegnede den 10. oktober 1989, at »Monopoltilsynet har oplyst«, at tilsynet for tiden indhenter oplysninger om ejendomsformidlers kædedannelser og om en række forhold til belysning af forbrugernes omkostninger ved et ejerboligskift.

Ministeren opfordres til at lade disse undersøgelser fremskynde med henblik på en samlet redegørelse.

Svar (26/1 90):

Industriministeren (Anne Birgitte Lundholt):

I juli 1989 nedsatte regeringen en arbejdsgruppe til vurdering af behovet for ændringer i lovgivningen som følge af den strukturudvikling, der sker på ejendomsformidlingsområdet. I arbejdsgruppen er repræsenteret Justitsministeriet, Boligministeriet og Industriministeriet.

Arbejdsgruppen vil om kort tid til de tre ministre afgive en redegørelse, som bl.a. forventes at belyse konsekvenserne af anvendelsen af franchising og samarbejdsaftaler inden for ejendomsformidlingsområdet, herunder konsekvenserne for forbrugerne af de såkaldte pakkeløsninger.

Særlig med hensyn til konkurrenceforholdene på dette område har jeg fra Konkurrencerådets sekretariat indhentet følgende udtalelse:

»Sekretariatet kan bekræfte, at Monopoltilsynet i efteråret indhentede en række oplysninger om ejendomsformidlers kædedannelser m.m. Dette arbejde blev imidlertid ikke afsluttet inden Monopoltilsynets nedlæggelse pr. 31. december 1989, hvor monopolloven og pris- og avanceloven blev afløst af den nye konkurrence-

celov. Konkurrenceceloven, der har til formål at fremme konkurrencen og dermed styrke effektiviteten i produktion og omsætning af varer og tjenesteydelser, administreres af et Konkurrenceråd, der selvstændigt – med rekurs til et ankenævn og domstole – beslutter, hvilke områder Konkurrencerådet skal tage op til nærmere undersøgelse og vurdering.

Konkurrencerådet betjenes af et sekretariat, og det skal oplyses, at sekretariatet er opmærksom på den igangværende udvikling inden for ejendomsformidlingsbranchen. Sekretariatet agter i den nærmeste fremtid at forelægge problemstillingen for Konkurrencerådet, der herefter vil tage stilling til, hvilke initiativer i henhold til konkurrenceceloven de igangværende forandringer inden for ejendomsformidlingsbranchen måtte give anledning til.«

På baggrund af arbejdsgruppens redegørelse og eventuelle undersøgelser fra Konkurrencerådet vil regeringen tage stilling til, hvorvidt der er behov for initiativer på ejendomsformidlingsområdet.

Spm. nr. S 387

Til *arbejdsministeren* (17/1 90) af:

Kaj Poulsen (S):

»Vil ministeren sikre, at et fuldtidsforsikret medlem af en arbejdsløshedskasse, der mister retten til supplerende dagpenge, jf. arbejdsløshedslovens § 60, uden at få ret til et arbejdstilbud, fordi pågældende tidligere har haft 2 arbejdstilbud eller er fyldt 60 år, kan opsiges den delvise beskæftigelse uden idømmelse af 5 ugers karantæne?«

Begrundelse

De nye bestemmelser om, at supplerende dagpenge til fuldtidsforsikrede kun kan udbetales i 78 uger, har medført urimelige tilstande for de medlemmer, der ikke samtidig har ret til arbejdstilbud ved fuldtidsarbejde.

Med en beskæftigelse på for eksempel 10–15 timer pr. uge vil der være tale om en økonomisk uholdbar situation, hvorfor der må sikres ret til opsigelse uden tab af dagpengeretten i 5 uger, på samme måde som det allerede er gældende for medlemmer, hvor en arbejdsgiver tilbagekalder en udstedt frigørelsesattest, eller hvor et deltidsforsikret medlem mister retten til supplerende dagpenge.

Svar (1/2 90):

Arbejdsministeren (Kirkegaard):

Reglerne om, hvornår et medlem har en fyldestgørende grund til at ophøre med et arbejde, findes i Direktoratet for Arbejdsløshedsforsikringens bekendtgørelse nr. 315 af 17. maj 1989 § 28. Bestemmelserne er fastsat efter forhandling med Landsarbejdsnævnet, og de nævnte situationer anses ikke som fyldestgørende grund til at ophøre med et arbejde.

Formålet med bestemmelsen i lovens § 60 om tidsbegrænsning for retten til supplerende dagpenge er at forhindre en utilsigtet anvendelse af supplerende dagpenge til fuldtidsforsikrede medlemmer, der arbejder på fast nedsat tid.

Det vil efter min opfattelse ikke være i overensstemmelse med dette formål, hvis bortfald af supplerende dagpenge skal anses for en fyldestgørende grund til at sige sit arbejde op.

Jeg finder derfor ikke grundlag for at ændre bekendtgørelsen og indføre særregler for specielle grupper.

Spm. nr. S 392

Til *udenrigsministeren* (17/1 90) af:

Graversen (S):

»Hvordan agter udenrigsministeren at reagere over for Israels ministerpræsident, Shamir, på baggrund af dennes officielle udtalelse søndag den 14. januar 1990, hvoraf det ifølge Reuter klart fremgår, at Israel har til hensigt at beholde de besatte områder på Vestbredden og i Gaza, agter udenrigsministeren nu at rejse problemet i EF- og FN-regi og søge at formå disse organisationer til at fremsætte markante udtalelser, der pålægger Israel at overholde FN-resolutioner, international lov og ret samt menneskerettighederne, finder udenrigsministeren ikke, at Shamir gennem sine udtalelser groft udnytter udviklingen i Østeuropa, og agter udenrigsministeren offentligt at påpege dette?«

Begrundelse

Som det fremgår af Det Fri Aktuelt den 16. januar 1990, forsøger Shamir nu i høj grad at udnytte udviklingen i Østeuropa til endnu en gang at pointere, at Israel ikke vil afstå de besatte områder.

Konfrontationen i Mellemøsten mellem staten Israel og palæstinenserne optrappes med endnu mere terror og overtrædelser af menneskerettighederne til følge. Dette skyldes helt oplagt, at Israel hårdnakket nægter at følge FN's henstillinger om at forlade de besatte områder, fordi det officielle Israel drømmer om et udvidet Storisrael og derfor nægter at anerkende palæstinenserens lovlige repræsentanter og nægter at anerkende PLO som forhandlingspartner og derfor også nægter at deltage i en international fredskonference om Mellemøsten.

Når ikke de moderate kræfter i PLO opnår noget gennem deres håndsrækninger til Israel – bl.a. om faktisk anerkendelse af Israel – må det i høj grad frygtes, at de mere rabiater kræfter i PLO gradvis vil få større indflydelse til fare for Israel og freden.

Svar (31/1 90):

Udenrigsministeren (Ellemann-Jensen):

Straks efter at premierminister Shamirs udtalelse var blevet kendt, rejste Udenrigsministeriet spørgsmålet i en samtale med den herværende israelske ambassade. Ambassaden har senere oplyst, at premierministerens udtalelse ikke var ment som en henvisning til et Storisrael om-

fattende også de besatte områder, men som en mere almindelig henvisning til et stærkt Israel.

Medens det måske ikke er ganske klart, hvad premierminister Shamir har ment med den pågældende udtalelse, kan den israelske regering ikke være i tvivl om den danske holdning til bosættelserne på de besatte områder: de er folkeretsstridige, de modvirker en løsning af det palæstinensiske spørgsmål og den arabisk-israelske konflikt, og de bør fjernes. Dette synspunkt har jeg flere gange præciseret over for min israelske kollega, og samme holdning er gentagne gange fastslået af de nordiske lande, De Tolv og De Forenede Nationer.

Spm. nr. S 393

Til *forsvarsministeren (19/1 90)* af:

Jens Thoft (SF):

»Hvilke planer eller overvejelser har ministeren eller presse- og informationstjenesten i forsvaret om at indføre presse censur i krise- og krigstider, og med hvilken lovhjemmel kan en sådan censur indføres?«

Begrundelse

Baggrunden for spørgsmålet er en artikel i Slesvigske Fodregiments tidsskrift Slesvigeren, nr. 1, 75. årgang, januar 1990, skrevet af major Ole A. Hedegaard med temaet pressen og rigets sikkerhed.

I modsætning til den af ministeren netop udsendte redegørelse om forsvarets informationsvirksomhed, der fortrinsvis omhandler propagandainsatsen i fredstid, beskæftiger major O. A. Hedegaard sig primært med propagandainsatsen i krise og krig. I artiklen forudser majoren som en selvfølge, at der mellem pressen og forsvaret i en krigssituation er »indgået aftaler, der primært beskytter forsvarets interesser«. I artiklen rejser majoren det problem, hvem der i en situation, hvor forsvaret er overgået til NATO-kommando, har ansvaret for pressetjenesten. »Vil en portugisisk journalist adlyde danske påbud, eller vil han kun følge anvisninger fra sit eget land, der ligger dejlig langt fra det første angreb fra øst? Hvad må pressen omtale, og hvad må den især ikke omtale«, spørger majoren retorisk.

Samtidig opfordrer han forsvaret til ikke at være for restriktivt i »bestræbelserne for at styre information«. »Bliver grænserne for svære at

[Jens Thoft]

leve med for pressen, vil man ansøre overtrædelserne«. Majoren er stærkt bekymret for, at »håndhævelse af en egentlig national censur i en krigssituation måske om nogle år er en umulighed« på grund af satellitteknologien.

Ministeren burde måske overveje at belære majoren om, at han skal bekymre sig nok så meget om grundloven, ikke mindst dens § 77, som i sidste punktum fastslår: »Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres«. Pressefrihed er vel ikke bare et fænomen, som – for at citere ministerens og forsvarschefens nytårsudtalelser – »bør glæde os alle«, når det gælder Østeuropa.

Svar (30/1 90):

Forsvarsministeren (Enggaard):

Forsvaret har ingen planer eller overvejelser om at indføre pressecensur i krise- og krigstider.

Spm. nr. S 397

Til statsministeren (19/1 90) af:

Erling Christensen (S):

»Vil statsministeren i forlængelse af svar på spørgsmål nr. S 244 oplyse, hvilken slutdato der er fastsat for færdiggørelsen af det i svaret nævnte sammenfattende vejledningsmateriale?«

Begrundelse

Der er behov for et sammenfattende vejledningsmateriale for unge, der rejser udenlands for at arbejde eller studere. Herom er jeg enig med statsministeren, som vel også derfor som chef har fastsat deadline for tilbagemelding fra embedsmændene. Jeg kunne forestille mig, at 1. juni 1990 var deadline for færdiggørelse af nævnte vejledningsmateriale inden for indenrigsministerens, skatteministerens, socialministerens og sundhedsministerens områder.

Svar (31/1 90):

Statsministeren (Poul Schlüter):

Regeringen vil så hurtigt som muligt – i form af en brochure el. lign. – udarbejde en samlet vejledning om, hvorledes danskere, herunder unge danske, der overvejer at tage til udlandet med henblik på beskæftigelse eller uddannelse,

er stillet i forhold til dansk lovgivning i forbindelse med opholdet i et andet land.

Det er tanken, at denne samlede vejledning skal omfatte lovgivning navnlig inden for følgende ministeriers områder:

Socialministeriet, Skatteministeriet, Sundhedsministeriet, Boligministeriet, Undervisnings- og Forskningsministeriet, Indenrigsministeriet (stemmeret) og Arbejdsministeriet (arbejdsledshedsforsikring).

Arbejdsministeriet har påtaget sig at koordinere arbejdet. Det vil blive tilstræbt, at materialet er færdiggjort senest inden udgangen af 1990.

Om det materiale, der allerede foreligger, herunder vejledning til studerende, og om bestræbelserne fra dansk side i EF-samarbejdet og det nordiske samarbejde på at få forbedret udvekslingen af oplysninger om leve- og arbejdsvilkår i de enkelte lande skal jeg henvise til min besvarelse af spørgsmål nr. S 244.

Spm. nr. S 399

Til indenrigsministeren (23/1 90) af:

Klaus Hækkerup (S):

»Kan ministeren oplyse, hvorledes kommunerne har overholdt fælleserklæringen af 13. maj 1986, herunder hvor store de i fælleserklæringen indeholdte rammer for nettoudgifter, nettoanlægsudgifter og likviditetsforbrug har været for henholdsvis 1987 og 1988, når der korrigeres dels for løn- og prisudviklingen, dels for ny lovgivning m.v.?«

Svar (30/1 90):

Indenrigsministeren (Thor Pedersen):

Rammerne for den kommunale økonomi i 1987 og 1988 blev efter forhandling og i enighed med de kommunale parter fastsat i fælleserklæringen af 13. maj 1986.

Aftalen betød, at driftsudgifterne i 1987 og 1988 for kommunerne og amterne skulle holdes inden for gennemsnittet af de to foregående års regnskab korrigeret for pris- og lønudviklingen, den befolkningsmæssige udvikling, kompenserede meropgaver samt en totredjedels kompensation for arbejdstidsnedsættelsen. Der aftaltes endvidere en anlægsramme på henholdsvis 5 mia. kr. for den primærkommunale sektor og 2¼ mia. kr. for den amtskommunale sektor.

[Indenrigsministeren]

I forbindelse med aftalen fremsatte regeringen lovforslag om en deponeringsordning, hvorefter den enkelte (amts)kommune i tilfælde af, at den samlede ramme blev overskredet, skulle deponere et beløb i Nationalbanken i en seksårig periode, heraf tre år uden renter. Det samlede deponeringsbeløb svarer til den samlede rammeoverskridelse. De kommunale parter tog ordningen til efterretning, men var ikke enige heri.

Det kan konstateres, at kommunerne hverken i 1987 eller i 1988 har overholdt de aftalte udgiftsrammer, men at rammeoverskridelsen i 1988 dog var væsentlig mindre end året før.

For primærkommunerne er nettodriftsrammen for 1987 beregnet til 67,7 mia. kr. og for amtskommunerne til 37,2 mia. kr.

Opgørelsen af de afholdte nettodriftsudgifter i 1987 har ført til, at primærkommunerne har deponeret godt 1,1 mia. kr. Amtskommunernes deponering for 1987 blev ophævet som følge af aftalen af 29. maj 1987 mellem regeringen og Det Radikale Venstre om den kommunale økonomi i 1987 og 1988.

Den primærkommunale anlægsramme for 1987 er opgjort til 3,9 mia. kr. ekskl. moms og rensningsanlæg. Denne ramme blev overskredet med 770 mio. kr. Den amtskommunale anlægsramme for 1987 var 1.990 mio. kr., og denne ramme blev overholdt.

For 1988 var driftsrammen for primær- og amtskommuner henholdsvis 67,1 mia. kr. og 33,8 mia. kr.

Amtskommunerne overholdt rammen, mens primærkommunerne overskred den.

Den primærkommunale rammeoverskridelse medførte en deponering på 339 mio. kr.

Anlægsrammen for 1988 er for den amtskommunale sektor opgjort til 2,1 mia. kr. og for den primærkommunale sektor til 4,1 mia. kr. (ekskl. moms og rensningsanlæg).

For begge sektorer blev rammerne overskredet, den amtskommunale med 0,3 mia. kr. og den primærkommunale med 1,4 mia. kr.

I fælleserklæringen af 13. maj 1986 blev det desuden aftalt, at der kan gennemføres et likviditetsforbrug svarende til betaling af tilskuds-nedsættelsen som følge af manglende overholdelse af henstillingen om uændrede driftsudgifter i 1986.

Tilskuds-nedsættelsen for 1986 var 1,4 mia. kr., og likviditetsforbruget for 1987 var 3,2 mia. kr.

Spm. nr. S 400

Til *trafikministeren* (23/1 90) af:

Klaus Hækkerup (S):

»Kan ministeren oplyse, hvorledes statens anlægsudgifter til motorveje m.v., hovedlande-veje m.v. og øvrige vejanlæg (broer m.v.) forde-ler sig år for år siden 1960 på hovedlandsdelene (Jylland, Fyn, hovedstadsområdet og øerne i øvrigt)?«

Svar (2/2 90):

Trafikministeren (Knud Østergaard):

De ønskede oplysninger kan ikke indeholdes i en besvarelse i henhold til forretningsorde-nens § 20. Jeg sender derfor spørgeren oplys-ningerne direkte.

Spm. nr. S 401

Til *boligministeren* (23/1 90) af:

Kirsten Jacobsen (FP):

»Hvilke lovændringer skal der til for at for-hindre, at der kan udbetales boligsikring/bol-igstøtte til ulovlige boliger, eksempelvis skur-vogne og campingvogne?«

Begrundelse

Det virker helt grotesk, at Hanstholm Kom-mune er blevet dømt til at betale 12.037 kr. plus sagsomkostninger, 20.350 kr., oven i købet med renter tilbage til 1987 til en beboer i Frøstrup-lejren.

Boligydelser blev nægtet, da der var tale om en ulovlig skurvogn. For det første er Frøstrup-lejren ulovlig, dernæst er boligen ulovlig. Der må sættes en stopper for den slags misbrug.

Svar (30/1 90):

Boligministeren (Agnete Laustsen):

Bygge- og Boligstyrelsen har fra Vestre Landsret rekvireret den dom, der har været om-talt i dagspressen, bl.a. i Aalborg Stiftstidende, hvorefter Hanstholm Kommune skulle være blevet dømt til at betale boligydelse til en bebo-er i en skurvogn i Frøstruplejren.

Det fremgår imidlertid af dommen, at den alene vedrører udbetaling af støtte efter bi-standsloven til leje af en skurvogn, og der er alt-så ikke tale om støtte efter lov om individuel boligstøtte.

[Boligministeren]

Jeg finder derfor ikke anledning til at kommentere denne dom yderligere, men for så vidt angår de krav, der stilles til boligen som betingelse for modtagelse af boligstøtte, kan jeg oplyse følgende:

Retten til boligstøtte er efter lovens § 5 betinget af, at ansøgeren benytter en beboelseslejlighed her i landet til helårsbeboelse. Boligstøtte kan kun ydes, hvis boligen er forsynet med indlagt vand og forsvarligt afløb for spildevand fra køkkenvask, dvs. afløb til kloak, forsvarlig sivebrønd eller lignende, jf. lovens § 8.

Disse krav vil normalt ikke være opfyldt, hvis der er tale om beboelse i skurvogne og campingvogne, og der skal således ikke lovændringer til for at forhindre, at der udbetales boligstøtte til den slags boliger.

Boligstøtte skal også ydes til boligtagere i boliger, der opfylder boligstøttelovens kvalitetskrav, uanset at de ikke opfylder bygningsmyndighedernes krav til en bolig, så længe den faktiske benyttelse ikke er bragt til ophør.

Boligstøtte kan heller ikke nægtes i tilfælde, hvor boligen faktisk opfylder boligstøttelovens krav, men ikke er registreret som selvstændig bolig i bygnings- og boligregisteret.

Boligstøtte vil ligeledes skulle udbetales til beboelse, der sker i strid med f.eks. planlovgivningen, blot boligstøttelovens kvalitetskrav er opfyldt.

Skal det forhindres, at boligstøtte udbetales i sidstnævnte tilfælde, må der udtrykkeligt medtages bestemmelser herom i lov om individuel boligstøtte.

Spm. nr. S 402

Til *boligministeren* (23/1 90) af:

Kirsten Jacobsen (FP):

»Vil ministeren oplyse, hvor mange beboere i Frøstruplejren og i Christiania der modtager offentlig støtte, herunder oplyse størrelsen af støtten og de støttede boligarters art?«

Begrundelse

Der henvises til begrundelsen til spørgsmål nr. S 401.

Foreløbigt svar (30/1 90):

Boligministeren (Agnete Laustsen):

Hanstholm Kommune har oplyst, at ingen beboere i Frøstruplejren modtager støtte efter lov om individuel boligstøtte, dvs. hverken boligsikring eller boligydelse.

Københavns Kommune har oplyst, at ingen beboere på Christiania modtager støtte efter lov om individuel boligstøtte.

For så vidt angår størrelsen af anden offentlig støtte har jeg ikke mulighed for at besvare spørgsmålet nu. Der er i givet fald tale om støtte efter sociallovgivningen, som hører under socialministerens område.

Jeg har bedt socialministeren om at fremkomme med de relevante oplysninger.

Når jeg har modtaget disse, vil jeg vende tilbage med en endelig besvarelse af det stillede spørgsmål.

Spm. nr. S 403

Til *kulturministeren* (23/1 90) af:

Ingerlise Koefoed (SF):

»Vil ministeren sikre, at et antal danske studerende vil få mulighed for at deltage i den fællesnordiske uddannelse af naturhistoriske konservatorer ved Göteborgs universitet?«

Begrundelse

Mens der i Danmark eksisterer en konservatoruddannelse for mennesker, der arbejder ved de kunsthistoriske museer, er der ikke mulighed for at studere til naturhistorisk konservator. Behovet for sådanne konservatorer er imidlertid stort, og der synes ikke lige nu at være mulighed for at udvide den eksisterende konservatoruddannelse, således at den også kan komme til at omfatte konservatorer ved naturhistoriske samlinger m.v. Derfor bør det sikres, at et antal danske studerende kan få mulighed for med bevarelse af SU m.v. at deltage i den fællesnordiske uddannelse af naturhistoriske konservatorer, som starter ved Göteborgs universitet i slutningen af 1990.

Svar (30/1 90):

Kulturministeren (Ole Vig Jensen):

Kulturministeren har modtaget et tilbud fra Göteborgs universitet om, at et antal danske studerende kan benytte nogle af uddannelsespladserne ved den nyoprettede naturhistoriske konservatorlinje dér.

[Kulturministeren]

Danmark er tilbudt 4 studiepladser til en pris af ca. 60.000 sv. kr. årligt pr. plads.

Tilbudet fra Göteborgs universitet vil blive behandlet i forbindelse med Kulturministeriets forestående overvejelser om udarbejdelse af forslag til finanslov for 1991.

Spm. nr. S 404

Til forsvarsministeren (24/1 90) af:

Jens Thoft (SF):

»Vil ministeren udarbejde en kort gennemgang af de faktiske nedrustningsskridt, som lande i Warszawapagten allerede har foretaget, samt oplyse, hvilke nedrustningsskridt disse lande har bebudet for de kommende år?«

Begrundelse

I debatten om forsvarsudgifternes størrelse er det vigtigt at kende de faktiske nedrustningsskridt, som er foregået inden for Warszawapagten i de senere år, ligesom de bebudede nedskæringer i Rumænien, Ungarn, Tjekkoslovakiet, Polen og Sovjetunionen vel også bør indrages i danske overvejelser.

Svar (1/2 90):

Forsvarsministeren (Enggaard):

I perioden fra december 1988 og frem til januar 1990 har Sovjetunionen samt de øvrige Warszawapagtlande bebudet en række reduktioner i deres væbnede styrker i årene 1989-90. De har endvidere oplyst status for disse omkring årsskiftet 1989-90.

Generelt er det gældende for de af Warszawapagten påtænkte reduktioner, at de ofte er diffuse og vanskelige at verificere, fordi det ikke er klart tilkendegivet, hvilken status nedlagte enheder eller materiel, der udfases, får. Bl.a. er der for alle nationer usikkerhed omkring, hvor stort et antal kampvogne der er destrueret, og hvornår destruktoren er tilendebragt.

Samtidig med reduktionerne tilføjes der fortsat nyt og moderne materiel til alle tre værn. For visse våbentyper som f.eks. panserværn og luftværn er det samtidig annonceret - bl.a. for de sovjetiske styrker - at der vil ske en forøgelse på mellem 50 og 100 pct. ved enhederne. For de sovjetiske og polske styrker gælder desuden, at divisionerne reorganiseres til en mere tidssvarende struktur.

Det er ikke muligt inden for de sædvanlige rammer for besvarelse af skriftlige spørgsmål at udarbejde en mere præcis redegørelse, men det kan tilføjes, at der foreløbig ikke er noget, der tyder på, at udviklingen i de nærmest kommende år vil afvige fra den i beretningen fra Forsvarskommissionen af 1988, bilag 3, beskrevne udvikling, hvortil der i øvrigt kan henvises.

Det skal endelig bemærkes, at Forsvarskommissionen af 1988 i »Sammenfatning og anbefalinger. Præmisser for dansk forsvar i 90'erne« bl.a. anfører:

»På trods af de nedskæringer, som Warszawapagten har stillet i udsigt, er det derfor kommissionens vurdering, at Pagten foreløbig både i Centraleuropa og i Enhedskommandoens område fortsat vil besidde en ikke ubetydelig kvantitativ overvægt, som kun til en vis grad vil blive kompenseret ved vestlig kvalitativ overlegenhed. Kommissionen anser det derfor for vigtigt, at der gennem forhandlingerne i Wien opnås et bedre styrkeforhold. Der vil dog næppe inden for en kortere periode blive tale om ændringer af dette styrkeforhold i en sådan grad, at det vil få meget vidtrækkende konsekvenser for dansk forsvars krigsstyrke. Derimod vil der efter gennemførelsen af Warszawa-pagtens bebudede nedskæringer utvivlsomt kunne forventes en længere varslingsstid, hvilket er fordelagtigt bl.a. set i lyset af den øgede vægt, som i Enhedskommandoens område er lagt på mobiliseringsstyrker frem for på stående styrker. En gennemførelse af nedskæringerne vil tillige have den positive effekt, at Warszawa-pagtens angrebsevne i nogen grad mindskes.«

Spm. nr. S 405

Til forsvarsministeren (24/1 90) af:

Jens Thoft (SF):

»Vil ministeren udarbejde en kort gennemgang af de faktiske nedrustningsskridt, som lande i NATO-pagten allerede har foretaget, samt oplyse, hvilke nedrustningsskridt disse lande har bebudet for de kommende år?«

Begrundelse

Danmark har som et af de få lande rent faktisk øget forsvarsudgifterne efter NATO's definition i de senere år. Eftersom en lang række NATO-lande er i gang med at skære i forsvars-

[Jens Thoft]

budgetterne, bør disse tiltag inddrages i de danske overvejelser om forsvarsudgifternes størrelse.

Svar (1/2 90):

Forsvarsministeren (Enggaard):

Forhandlingerne om reduktion af de konventionelt bevæbnede styrker i Europa gennemføres for tiden i Wien med henblik på at opnå en aftale i 1990. En grundlæggende opfattelse hos NATO-nationerne har været, at man ikke forud for indgåelse af en aftale ville påbegynde ensidige reduktioner for ikke dermed at påvirke forhandlingerne. På den anden side vil den konventionelle nedrustningspolitiske situation ikke være upåvirkelig af de ændringer, der sker i den generelle politiske situation som følge af fortsatte forandringer i Sovjetunionen og Østeuropa.

Kun få nationer har – bortset fra justeringer som følge af indgåelse af INF-aftalen – foretaget faktiske reduktioner i eksisterende planer. Disse reduktioner kan dog ikke alene tilskrives udviklingen inden for nedrustningsområdet, men også den generelle økonomiske situation i nationerne.

For hovedparten af NATO-landenes vedkommende gælder det imidlertid, at bebudede nedskæringer er knyttet til opfyldelse af en række betingelser, herunder især gennemførelse af en CFE-aftale. Forsvarsministeriet har ikke et tilstrækkeligt grundlag for at foretage en vurdering af de enkelte NATO-landes overvejelser om nedskæringer.

Spm. nr. S 406

Til *sundhedsministeren* (24/1 90) af:

Ole Espersen (S):

»Hvilke oplysninger kan ministeren give om behandlingstiden for klager, der er indbragt for Patientklagenævnet, og finder ministeren det acceptabelt, såfremt det er korrekt, at behandlingstiden ofte andrager omkring 2 år?«

Begrundelse

I en række tilfælde er behandlingstiden for nævnet, så vidt det er spørgeren bekendt, ganske lang, og sekretæren for nævnet har udtalt, at reglerne er affattet på en sådan måde, at der ofte går et par år, før en klage er færdigbehandlet.

Efter spørgerens opfattelse er dette klart utilfredsstillende, især set på baggrund af, at de personer, der klager, ofte føler sig i en belastet situation.

Svar (30/1 90):

Sundhedsministeren (Ester Larsen):

Spørgsmålet har været forelagt Sundhedsvæsenets Patientklagenævn, som oplyser, at det ikke med den foreliggende statistik er muligt at oplyse en gennemsnitlig sagsbehandlingstid for patientklager, bl.a. fordi nævnet ikke har registreret tidspunktet for indgivelsen af de ca. 1.050 klagesager, som nævnet ved oprettelsen pr. 1. januar 1988 overtog fra Sundhedsstyrelsen.

Nævnet kan imidlertid om sagsbehandlingstiden for 194 sager, som er afgjort af nævnet i perioden 1. oktober til 31. december 1989, oplyse, at sagsbehandlingstiden for 101 sager (oprettet før 1. januar 1988) udgjorde 22 måneder og derover, for 67 sager udgjorde sagsbehandlingstiden 17–24 måneder, for 22 sager udgjorde sagsbehandlingstiden 11–18 måneder, og for 4 sager udgjorde sagsbehandlingstiden 8–12 måneder.

Nævnet oplyser, at denne periode udviser et rimeligt billede af den gennemsnitlige sagsbehandlingstid.

Sagsbehandlingstiden for patientklager er således meget lang og kan ligge omkring 2 år, hvilket jeg erkender er meget belastende for såvel klageren som de implicerede sundhedspersoner.

Ministeriet har imidlertid siden sommeren 1989 med Patientklagenævnet og Sundhedsstyrelsen drøftet mulighederne for rationalisering og forenkling af sagsbehandlingen med henblik på nedbringelse af sagsbehandlingstiden.

Det er herefter besluttet at iværksætte en forenkling af sagsbehandlingen, ligesom personallersourcerne er blevet forøget.

Det er herefter min forventning, at sagsbehandlingstiden for patientklagesager ved udgangen af 1990 vil være væsentlig nedbragt.

Spm. nr. S 408

Til *skatteministeren* (24/1 90) af:

Behnke (FP):

»Vil ministeren bekræfte, at der ikke er planer om at indføre nye skatter og/eller afgifter

[Behnke]

til hjemhentning af den provenufordel, en række virksomheder opnår ved selskabsskattelettelsen, ud over hvad der er aftalt i finanslovforliget?»

Begrundelse

En debat startet af Socialistisk Folkeparti og Socialdemokratiet om mulig indførelse af nye skatter og/eller afgifter på gas-/olieefterforskning og gas-/olieudvinding til inddragelse af det merprovenu, som f.eks. DUC opnår ved nedsættelsen af selskabsskatten, har skabt utryghed i erhvervslivet.

Derfor ønsker spørgeren at få bekræftet, at ud over de skatteændringer, der er aftalt i finanslovforliget for 1990, er der ikke planer om på anden vis at opsuge den skattelettelse, som den nedsatte selskabsskat resulterer i.

Svar (30/1 90):

Skatteministeren (Fogh Rasmussen):

Jeg kan bekræfte, at regeringen ikke har planer om at inddrage den nettolettelse, som mange virksomheder får som følge af finanslovens erhvervsskatteomlægning.

Jeg vil tværtimod arbejde for, at også fremtidige omlægninger inden for erhvervsskatteområdet samlet kommer til at lette erhvervenes skattebyrde.

Spm. nr. S 409

Til *kommunikationsministeren (24/1 90)* af:

Behnke (FP):

»Har ministeren planer om at fremsætte lovforslag til ophævelse af Lokalradiofonden?»

Begrundelse

Af Morgenavisen Jyllands-Posten fra den 23. december 1989 fremgår det af en citeret udtalelse fra ministeren, at Lokalradiofonden ikke fungerer.

Ministeren nævner den mulighed, at Lokalradiofonden helt bør ophæves.

Spørgeren ønsker klarhed over, om et sådant fremragende forslag kan forventes snarligt at blive fremsat.

Svar (30/1 90):

Kommunikationsministeren (Torben Rechen-dorff):

Indledningsvis må det understreges, at situationen omkring fondens fremtid ikke er afklaret på nuværende tidspunkt, og der er derfor heller ikke aktuelle planer om at fremsætte lovforslag til ophævelse af fonden. Men i forbindelse med den fjerde støtteudbetaling fra Lokalradiofonden i december måned 1989 har det vist sig, at fonden i dag har meget få midler at gøre godt med. For fjerde støtteperiode i december 1989 kom der kun 1,8 mio. kr. ind i afgift, hvilket betød, at fonden kun udbetalte op til halvdelen af det beløb, som fonden tidligere har udbetalt i støtte pr. sendetime til de mange ansøgere.

Hertil kommer, at fonden i 1990 skal begynde at betale tilbage på et lån på 10 mio. kr., som er blevet optaget i ordningens første år til supplerende af støtteudbetalingerne. Støtten fra fonden kan derfor blive så beskedent, at der må sættes spørgsmålstejn ved dens berettigelse, medmindre fondens indtægter fra afgifter stiger væsentligt fremover.

Foreløbig aftenes resultaterne af en undersøgelse, der for tiden er i gang i toldvæsenet. På baggrund af den megen offentlige debat om eventuel ulovlig omgåelse af støtteordningen undersøges en række lokalradioers forhold for at finde ud af, om der sker en systematisk omgåelse af afgiftsreglerne. Undersøgelsen forventes afsluttet i begyndelsen af dette år, og når resultaterne af denne undersøgelse foreligger, vil den nuværende støtteordning blive taget op til en samlet vurdering med henblik på at drøfte fondens fremtid. Men der mindes om, at hvis ordningen skal afskaffes, skal det politiske grundlag være til stede, ligesom da den blev indført.

Spm. nr. S 410

Til *energiministeren (24/1 90)* af:

Behnke (FP):

»Vil ministeren bekræfte, at der ikke er planer om at indføre nye skatter og/eller afgifter på gas-/olieefterforskning og gas-/olieudvinding i danske områder?»

Begrundelse

På initiativ af Socialistisk Folkeparti og Socialdemokratiet har der i januar måned i år været en del presseomtale af den mulighed, at staten kan inddrage det merprovenu, som f.eks. DUC opnår ved nedsættelsen af selskabsskatten.

[Behnke]

Merprovenuet skulle angivelig hentes over nuværende eller nye energiafgifter inden for gas-/olieefterforskning og gas-/olieudvinding.

For at skabe aldeles utvetydighed på dette område ønsker spørgeren at få bekræftet, at sådanne afgifter ingenlunde overvejes.

Svar (1/2 90):

Energiministeren (Bilgrav-Nielsen):

Spørgsmålet kan besvares bekræftende, og jeg kan i øvrigt henvise til min besvarelse af spørgsmål nr. S 386.

Spm. nr. S 412

Til *justitsministeren* (25/1 90) af:

Tove Niemann (FP):

»Kan ministeren oplyse, hvor stort et beløb staten bruger på bekæmpelse af narkotikasalg, fremstilling, distribution, forbrug/misbrug m.v.?«

Begrundelse

Med »bekæmpelse af narkotikasalg, fremstilling, distribution, forbrug/misbrug« menes der, hvor stor en årlig omkostning varetagelsen af nævnte forhold udgør, det vil sige, hvor meget det koster at opretholde narkotikapolitiet og politiarbejde, der beskæftiger sig med narkotika og kriminalitet i forbindelse med narkotikasager i hele landet, offentlig finansieret behandling af narkomaner (herunder afvæjning), oplysningskampagner i skoler og lign. Omkostningerne bedes i svaret specificeret på de enkelte poster.

Svar (2/2 90):

Justitsministeren (Engell):

Rigspolitichefen har over for Justitsministeriet oplyst, at det med politiets nuværende bogføringssystem ikke er muligt at opgøre politiets årlige udgifter til bekæmpelse af narkotikakriminalitet.

Rigspolitichefen kan heller ikke endeligt oplyse, hvor mange polititjenestemænd der på landsbasis er beskæftiget med denne arbejdsopgave, også fordi bekæmpelsen af narkotikakriminalitet indgår som et led i øvrige politimæssige opgaver.

Det er imidlertid rigspolitichefens skøn, at mindst 300 polititjenestemænd på årsbasis er beskæftiget med bekæmpelsen af narkotikakriminalitet og dermed afledede kriminalitetsarter.

Endelig har rigspolitichefen givet udtryk for den vurdering, at der i de senere år er sket en intensivering af det omtalte arbejde.

Som følge af den tid, der har været til rådighed for besvarelsen, har det ikke været muligt herudover at fremskaffe oplysninger til belysning af spørgsmålet, herunder oplysninger om de udgifter, der i andre dele af statsforvaltningen anvendes på bekæmpelse af narkotikamisbruget. Jeg har imidlertid iværksat en undersøgelse af dette spørgsmål og vil orientere spørgeren om resultatet heraf.

Spm. nr. S 415

Til *justitsministeren* (25/1 90) af:

Kofod-Svendsen (KRF):

»Vil ministeren oplyse, om han finder det rimeligt, at en person, der er anklaget for en lovovertrædelse, kan påtvinges en forsvarer og de dermed forbundne udgifter, selv om vedkommende mener at være i stand til at føre sin egen sag?«

Begrundelse

Ifølge Jyllands-Posten den 12., 20. og 25. januar 1990 skal en landmand afsone en bøde i forbindelse med en sag om flyvehavre. Han valgte oprindelig arretten frem for at betale bøden som en protest mod, at han fik beskikket en forsvarer mod sin vilje. Han mente at være i stand til at føre sin egen sag. Nu har han imidlertid fået oplyst, at han ikke slipper for at betale omkostningerne til den forsvarer, som domstolen beskikkede ham. Udgifterne til advokat er et privat mellemværende mellem landmanden og advokaten. Hvis de ikke betales, kan sagen gå til inkasso med udlæg i ejendommen.

Ud fra et frihedssynspunkt er det urimeligt, at sagsøgte ikke selv må vælge, om de vil have en forsvarer eller ej.

Svar (2/2 90):

Justitsministeren (Engell):

I den konkrete sag, som nævnes i begrundelsen for spørgsmålet, skete beskikkelse af for-

[Justitsministeren]

svarer under landsrettens behandling af domfældtes anke i medfør af retsplejelovens § 731, stk. 1, litra f.

Såfremt tiltalte ikke selv har valgt en forsvarer, beskikkes efter denne bestemmelse offentlig forsvarer, når der i anledning af anke af en dom skal finde mundtlig forhandling sted for retten.

Formålet med at beskikke en forsvarer er at sikre, at den tiltaltes interesser varetages bedst muligt under behandlingen af straffesagen.

Forsvarerbeskikkelse har således bl.a. til formål at styrke den sigtedes stilling i forhold til anklagemyndigheden. Processuelle grunde taler også for, at dommeren, der bør fremstå som uafhængig af parterne, ikke skal varetage funktionen som forsvarer for tiltalte.

Det er min opfattelse, at det er af væsentlig betydning for retssikkerheden og borgernes retsbeskyttelse, at den tiltalte bl.a. i ankesager skal have beskikket en forsvarer. Forsvarerbeskikkelse medfører i øvrigt ikke begrænsninger med hensyn til tiltaltes ret til selv at følge sagens behandling og varetage sine interesser.

Bestemmelsen om obligatorisk forsvarerbeskikkelse i ankesager blev gennemført ved en ændring af retsplejelovens § 731 i 1936. Bestemmelsen er siden ændret ved flere lejligheder, senest ved lov nr. 298 af 6. juni 1984, uden at Folketinget har overvejet en ændring af reglen om forsvarerbeskikkelse i ankesager. Obligatorisk beskikkelse af forsvarer, som også gælder f.eks. ved grundlovsforhør og i domsmandssager, har i øvrigt ikke hidtil givet anledning til kritik.

Udgiften til en beskikket forsvarer i ankesager skal kun udredes af tiltalte, når anken har ført til et for ham ugunstigere udfald eller er iværksat af ham selv, jf. retsplejelovens § 1008, stk. 3. Retten kan i øvrigt begrænse omkostningsansvaret, herunder udgiften til en beskikket forsvarer, når dette ellers ville komme til at stå i åbenbart misforhold til domfældtes skyld og vilkår.

Supplerende besvarelse af skriftligt besvaret spørgsmål:

Ad spm. nr. S 195

Første næstformand (Henning Rasmussen):

Fra sundhedsministeren er modtaget supplerende besvarelse af et af medlem af Folketinget Leif Hermann (SF) stillet spørgsmål.

Spørgsmålet, der sammen med den foreløbige besvarelse er optaget i Folketingstidende, forhandlingerne sp. 2542, var sålydende:

Til *sundhedsministeren* (14/11 89) af:

Leif Hermann (SF):

»Vil ministeren tage initiativ til, at der iværksættes undersøgelser, der fastlægger risici for laserbestråling af mennesker og dyr, og hvilke konkrete undersøgelser er der foretaget med henblik på at fastslå, om lagerlysbestrålingen fra TV-Midt/Vests sendemast er skadelig for omgivelserne?«

Supplerende svar (26/1 90):

Sundhedsministeren (Ester Larsen):

I fortsættelse af mit tidligere svar følger hermed brev af 28. november 1989 fra Holstebro Kommune:

»I brev af 24. ds. har Sundhedsministeriet forespurgt, hvilke konkrete undersøgelser der er foretaget med henblik på at fastslå, om laserlysstrålingen fra TV-Midt/Vests sendemast er skadelig for omgivelserne.

I den anledning skal man oplyse, at Holstebro Kommune ikke har foretaget og heller ikke har overvejet at foretage sådanne undersøgelser, da disse ligger ud over, hvad en kommunes kapacitet omfatter.

Derimod har kommunen naturligtvis betinget sig, at de i Arbejdstilsynets og Sundhedsstyrelsens vejledninger givne forskrifter overholdes.

Det kan tilføjes, at der ifølge de af leverandøren, fa. Laser Scan Vision, Dr. Olgasvej 6, 2000 København K, givne oplysninger er tale om laserlys, der ligger inden for det synlige spektrum, og som kun er farligt, såfremt man stirrer direkte ind i den koncentrerede stråle. I så fald kan der opstå øjenskader. Den koncentrerede stråle forløber i en højde af fra 3 m til 50 m over jorden, således at ingen kan se direkte ind i strålen uden at udfolde betydelige anstrengelser og bevidst tilstræbe det.

Såfremt yderligere oplysninger ønskes, henvises til Laser Scan Vision.«

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 54:

Forslag til folketingsbeslutning om styrkelse af Københavns Fondsbørs' internationale status.

Af Nyrup Rasmussen (S) m.fl.
(Fremsat 23/1 90).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Industriministeren (Anne Birgitte Lundholt):

Det socialdemokratiske forslag til folketingsbeslutning, som vi skal behandle nu, har samme målsætning som det forslag til folketingsbeslutning fra SF, som var til første behandling den 18. januar i år. Flere af delforslagene er da også identiske, men forslaget indeholder også nogle andre delforslag, som jeg meget gerne vil tage op til positiv overvejelse.

Ved førstebehandlingen af SF's forslag til folketingsbeslutning gav jeg udtryk for min positive indstilling til målsætningen bag forslaget: at skabe hindringer for insiderhandel. Jeg er fortsat enig i den målsætning.

Jeg er imidlertid også fortsat af den opfattelse, at en åbning af Værdipapircentralens registre ikke løser problemet, idet de oplysninger, der skal bruges, simpelt hen ikke findes i disse registre, men til gengæld kan man få dem andre steder, og det er det, jeg helst vil arbejde hen imod.

Hvis vi åbner Værdipapircentralen, uden at vi i øvrigt får de oplysninger, vi skal have, tror jeg omvendt, at det kan få uoprettelige konsekvenser for udlandets tillid til vores anvendelse af Værdipapircentralen og dermed til Københavns Fondsbørs som det finansielle centrum, som vi gerne alle sammen ønsker.

Pkt. 1 i Socialdemokratiets forslag svarer til pkt. 1 og 2 i SF's forslag. Uden i øvrigt at gentage, hvad jeg sagde den 18. januar, vil jeg gerne på ny minde om, at der, som det også fremgår af de øvrige punkter i Socialdemokratiets forslag, er en række andre muligheder for at lægge hindringer i vejen for insiderhandelen og styrke efterforskningsmulighederne. Disse muligheder er fortsat efter min opfattelse langt at foretrække.

Forslagets pkt. 2 er omfattet af de tiltag, som jeg under førstebehandlingen af SF's forslag oplyste at vi arbejdede seriøst sammen med alle involverede parter på at få iværksat.

Forslagets pkt. 3 om, at EF-direktivets minimumsgrænse for oplysningspligt om ejerskab på 10 pct. i den danske lovgivning skal nedsættes til 5 pct., vil jeg heller ikke på forhånd afvise.

På nuværende tidspunkt har ingen af EF's medlemslande gennemført dette direktiv i deres lovgivning. Den foreslåede ændring af 10 pct.-grænsen i aktieselskabslovens § 28 a er en ret væsentlig ændring i forhold til hele det selskabsretlige system, og det kræver derfor nøje overvejelse, om man opnår den ønskelige udvikling ved at foretage dette skridt. En nedsættelse burde derfor indgå i de overvejelser om en modernisering af selskabsretten, som vi – som bebudet – snarest går i gang med.

Forslagets pkt. 4 har jeg umiddelbart en positiv indstilling over for. En nærmere drøftelse af dette forslag finder jeg dog naturligt måtte høre hjemme i et sagkyndigt udvalg, som foreslås nedsat i forslagens pkt. 5.

Jeg vil sige, at en udredning af, om børsreformens hovedsigte er opnået, ikke behøver et udvalgsarbejde. Formålene var for det første at erstatte den gamle opråbsnotering med et teknologisk avanceret system og for det andet at skabe en decentral fondsbørs. Begge disse formål er opnået.

De nye problemer – der dengang var de mindst aktuelle – er så tillid og gennemsigtighed. De eksisterer, fordi børsreformen lykkedes. Vi bør derfor i et udredningsarbejde skue fremad og koncentrere os om de nye problemer, der er opstået.

Jeg finder ikke på det foreliggende grundlag behov for, at der bliver vedtaget en folketingsbeslutning, og jeg må derfor på regeringens vegne meddele, at vi ikke kan tilslutte os forslaget.

Flemming Hansen (KF):

I den konservative folketingsgruppe er vi enige i flere af intentionerne i det socialdemokratiske beslutningsforslag, men må samtidig indrømme, at forslaget i meget høj grad overlapper det beslutningsforslag, nr. B 47, om styrkelse af Københavns Fondsbørs, som SF fremsatte for nylig. Dette forslag var som bekendt til